STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 26. června 2008 [1]

I – Úvod

1. V tomto řízení o předběžné otázce je Soudní dvůr dotazován na platnost rozhodnutí Evropské komise v oblasti podpor přijatého v roce 1997. Tímto rozhodnutím (dále jen „sporné rozhodnutí“) Komise rozhodla nevznášet námitku k novému znění francouzského režimu podpory pro rozhlasové vysílání – podpora č. N 679/97.

2. Cílem režimu podpory je finanční podpora malých francouzských rozhlasových stanic zaměřených na místní posluchače, tzv. *radios associatives* [2]. Za tímto účelem byl již v osmdesátých letech dvacátého století založen „Fond na podporu rozhlasového vysílání“ [3], jenž je financován prostřednictvím parafiskálního poplatku z reklamy vysílané ve Francii, a to jak z reklamy vysílané v rádiu, tak také z televizní reklamy. V časovém období rozhodném pro tento případ podléhala poplatku i taková reklama, která byla do Francie vysílána ze zahraničí.

3. V centru pozornosti projednávaného případu stojí otázka, zda Komise mohla přijmout tento způsob financování vnitrostátního režimu podpory. Ta dává Soudnímu dvoru příležitost dále upřesnit svou judikaturu, která vychází z rozsudku van Calster [4], a její následky, a to nejprve ve vztahu k režimu podpory ohlášenému Komisi.

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — K jevu známému v Německu jako *Bürgermedien (občanská média)*, zejména tzv. *Bürgerfunk (občanský rozhlas)* v rádiu, viz např. informace poskytnuté Landesanstalt für Medien Nordrhein-Westfalen (zemský ústav pro média Severní Porýní – Vestfálsko) na http://www.lfm-nrw.de/hoerfunk/buergerfunk/ (stav ke dni 26. února 2008).

3 — Fonds de soutien à l'expression radiophonique (FSER), původně založen nařízením č. 82-973 ze dne 17. listopadu 1982 (JORF ze dne 18. listopadu 1982, s. 3460) s účinností k 1. lednu 1983. Bližší informace o tomto Fondu lze nalézt např. na http://www.ddm.gouv.fr/rubrique.php3?id_rubrique=40 (stav ke dni 24. dubna 2008).

4 — Rozsudek ze dne 21. října 2003, van Calster a další (C-261/01 a C-262/01, Recueil, s. I-12249).

II – Právní rámec

[…]

A – Právo Společenství

4. Sporné rozhodnutí bylo vydáno v roce 1997. Rámec práva Společenství tohoto řízení tvoří ustanovení Smlouvy o ES ve znění Maastrichtské smlouvy [5].

5. Článek 92 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 87 ES) zněl tehdy následovně:

„(1) Podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy, neslučitelné se společným trhem, nestanoví-li tato smlouva jinak.

(3) Za slučitelné se společným trhem mohou být považovány:

[…]

c) podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem;

d) podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu;

[…]“

5 — Smlouva o Evropské unii, podepsaná v Maastrichtu dne 7. února 1992 (Úř. věst. C 191, s. 1). Vzhledem k tomu, že Amsterodamská smlouva (Úř. věst. C 340, s. 1) vstoupila v platnost teprve dne 1. května 1999, nemají z ní vyplývající změny Smlouvy o ES a s nimi spojené přečíslování jejích článků význam pro projednávaný případ.

6. Článek 93 odst. 3 Smlouvy o ES (nyní čl. 88 odst. 3 ES) stanoví:

„Komise musí být včas informována o záměrech poskytnout nebo upravit podpory, aby mohla podat svá vyjádření. Má-li za to, že takový záměr není s ohledem na článek 92 slučitelný se společným trhem, zahájí neprodleně řízení podle odstavce 2. Dotyčný členský stát neprovede zamýšlená opatření, dokud Komise v tomto řízení nepřijme konečné rozhodnutí."

B – *Vnitrostátní právo*

7. Dotčený francouzský režim podpory pochází z roku 1982 a vstoupil v platnost poprvé dne 1. ledna 1983. Od té doby byl několikrát prodloužen a pozměněn. Jeho úprava rozhodná pro rok 2001 se opírá jednak o zákon č. 86-1067 ze dne 30. září 1986 o svobodě sdělovacích prostředků [6] a dále o nařízení č. 97-1263 ze dne 29. prosince 1997 o zavedení parafiskálního poplatku ve prospěch Fondu na podporu rozhlasového vysílání [7], které bylo přijato k provedení uvedeného zákona.

8. V článku 80 zákona č. 86-1067 je stanoveno následující:

„Provozovatelům rozhlasového vysílání, jejichž podnikatelské příjmy z vysílání reklamního nebo sponzorského charakteru nedosahují 20 % jejich celkového obratu, bude za podmínek stanovených tímto nařízením poskytnuta podpora.

K financování této podpory bude zaveden poplatek z příjmů z reklamy vysílané v rozhlase a v televizi.

Na úplaty, jež rozhlasové služby obdrží v souvislosti s vysíláním na podporu kolektivních nebo obecně prospěšných akcí, nebude při stanovení horní hranice, uvedené v odstavci 1 tohoto článku, brán zřetel."

6 — Loi n° 86-1067 relative à la liberté de communication (JORF ze dne 1. prosince 1986, s. 11755); tento zákon je použitelný ve znění pozměněném článkem 25 zákona č. 89-25 ze dne 17. ledna 1989 (JORF ze dne 18. ledna 1989, s. 728) a článkem 27 zákona č. 90-1170 ze dne 29. prosince 1990 (JORF ze dne 30. prosince 1990, s. 16439).

7 — Décret n° 97-1263 portant création d'une taxe parafiscale au profit d'un Fonds de soutien à l'expression radiophonique (JORF ze dne 30. prosince 1997, s. 19194).

9. Článek 1 nařízení č. 97-1263 zní následovně:

„S účinností od 1. ledna 1998 se k financování Fondu na podporu rozhlasového vysílání, ve prospěch vlastníků licence pro rozhlasové služby, jejichž podnikatelské příjmy z vysílání reklamního nebo sponzorského charakteru nedosahují 20 % jejich celkového obratu, zavádí na období pěti let parafiskální poplatek z reklamy vysílané v rozhlase a v televizi.

Cílem uvedeného poplatku je podpora rozhlasového vysílání.“

10. Článek 2 nařízení č. 97-1263 stanoví:

„Poplatek se vypočítá na základě částek po odečtení provize agentuře a daně z přidané hodnoty, které budou placeny inzerenty za šíření jejich reklam s určením pro francouzské území.

Plátci poplatku jsou osoby, které jsou zodpovědné za uvádění těchto reklamních vysílání na trh.

Sazba poplatku bude stanovena ve společném výnosu ministrů pro rozpočet a spoje a bude odstupňovaná podle příjmů osob povinných k odvádění poplatků za čtvrtletí, přičemž platí následující horní hranice:

[…]

II. Televizní reklama

Do 3 milionů včetně ….	6 500
…	
od 780 do 840 milionů včetně….	7 602 070
od 840 do 900 milionů včetně	8 181 250
nad 900 milionů	8 760 480“. [8]

8 — Číselné údaje jsou zveřejněny v FRF. V předcházející úpravě pro období od roku 1993 do roku 1997 platily pro příslušné stupně sazeb podle článku 2 nařízení č. 92-1053 ze dne 30. září 1992 (Décret n° 92-1053 portant renouvellement d'une taxe parafiscale au profit d'un Fonds de soutien à l'expression radiophonique, JORF č. 228 ze dne 1. října 1992) ještě následující horní hranice (číselné údaje opět v FRF): do 3 milionů včetně: 4 430; […]; od 780 do 840 milionů včetně: 5 175 000; od 840 do 900 milionů četně: 5 569 270; nad 900 milionů: 5 963 570.

11. Podle článku 3 nařízení č. 97-1263 bude čistý výnos z poplatku převeden do *Fondu na podporu rozhlasového vysílání*, který bude veden jako zvláštní položka v rámci účtu Národního institutu pro obraz a zvuk [9].

12. Podle článku 4 nařízení č. 97-1263 bude poplatek daňovou správou [10] vypočítán, stanoven a vybrán ve prospěch účtu Fondu na podporu rozhlasového vysílání, podle předpisů a se zárukami a postihy, které platí pro daň z přidané hodnoty.

13. Články 7 až 20 nařízení č. 97-1263 obsahují ustanovení o podporách, které platí Národní institut pro obraz a zvuk z čistého výnosu z poplatku uhrazeného Fondu na podporu rozhlasového vysílání. K získání podpory jsou oprávněni vlastníci licencí pro rozhlasové vysílání ve smyslu článku 1 nařízení č. 97-1263.

14. Podle článku 7 nařízení č. 97-1263 budou podpory v rámci dostupných prostředků přidělovány poradním sborem, jehož složení a jednací řád jsou upraveny v tomto článku 7, jakož i v článcích 8 až 11 nařízení č. 97-1263.

9 — Institut national de l'audiovisuel.

10 — Direction générale des impôts.

15. Nařízení č. 97-1263 stanoví tři druhy podpor:

– *zřizovací příspěvek* podle článků 12 a 13 nařízení, který bude poskytnut nově povolené rozhlasové stanici a který je omezen na 100 000 FRF;

– *příspěvek na vybavení* podle článku 14 nařízení, který může být poskytnut na základě podkladů předložených příslušnou rozhlasovou stanicí, a sice pouze jedenkrát za období pěti let a nejdříve pět let po poskytnutí zřizovacího příspěvku; příspěvek na vybavení nesmí přesáhnout 50 % investované částky a je navíc omezen horní částkou ve výši 100 000 FRF;

– *roční provozní příspěvek* za podmínek uvedených v článcích 16 a 17 nařízení.

16. Základní částka ročního provozního příspěvku se stanoví podle sazební tabulky vyhotovované poradním sborem Fondu na podporu rozhlasového vysílání [11]. Výchozím bodem jsou přitom výnosy obvyklého

11 — Jak vyplynulo z ústního jednání před Soudním dvorem, je tabulka vyhotovována každý rok nově, a sice v závislosti na finančním vybavení Fondu na podporu rozhlasového vysílání. To potvrzuje také nahlédnutí do výročních zpráv Fondu na podporu rozhlasového vysílání (k elektronickému vyhledání na místě citovaném v poznámce pod čarou 3).

běžného provozu dotčených rozhlasových stanic před odečtením nákladů na obchodní využití reklamy.

17. Základní částka provozního příspěvku může být zvýšena až o 60 %, a sice podle míry úsilí příslušné rozhlasové stanice o diverzifikaci ekonomických zdrojů bezprostředně spojených s její vysílací činností, jejích akcí podniknutých k profesnímu vzdělávání jejího personálu, akcí v oblasti výchovy a kultury, jejího podílu na společných akcích v oblasti programu, jakož i jejího úsilí v oboru sociální komunikace v sousedních oblastech a integrace.

18. A konečně je třeba poukázat na to, že sporný režim podpory z roku 2003 byl dále novelizován. Od té doby podléhá poplatku už jen reklama vysílaná z Francie, avšak již ne reklama vysílaná do Francie ze zahraničí [12].

12 — Článek 302a KD daňového zákoníku (Code général des impôts) ve znění zákona o rozpočtu pro rok 2003 (článek 47 zákona č. 2002-1575 ze dne 30. prosince 2002, JORF ze dne 31. prosince 2002, s. 22025), změněného článkem 22 zákona č. 2003-709 ze dne 1. srpna 2003 o mecenášství, spolcích a nadacích (Loi relative au mécénat, aux associations et aux Fondations, JORF ze dne 2. srpna 2003, S. 13277).

III – Skutkový základ sporu

A – *Rozhodnutí Komise k francouzskému režimu podpory*

19. Dotčený francouzský režim podpory byl již několikrát – pro rozdílná na sebe navazující období – podle čl. 93 odst. 3 Smlouvy o ES oznámen Komisi, a v souladu s tím byl ve své plánované úpravě předmětem již několika rozhodnutí Komise. Sporné rozhodnutí z roku 1997 je jedním z nich.

Události předcházející spornému rozhodnutí

20. Již dopisem ze dne 1. března 1990 [13] sdělila Komise francouzským orgánům, že nemá žádné námitky proti režimu podpory v podobě, v níž byl na začátku roku 1990

13 — Dopis místopředsedy Komise Sira Leona Brittana francouzskému ministrovi zahraničních věcí; spisová značka: SG(90) D/02864.

oznámen (podpora č. N 19/90). Dopis neobsahoval žádné bližší odůvodnění.

21. Stejně tak nevznesla Komise námitky proti režimu podpory v jeho podobě ohlášené v létě roku 1992 (podpora č. N 359/92) a také toto sdělila francouzským orgánům dopisem ze dne 16. září 1992 [14]. K odůvodnění uvedla, že z režimu podpory mají prospěch malé rozhlasové stanice zaměřené na místní posluchače, takže „hospodářská soutěž a obchod uvnitř Společenství pravděpodobně nemohou být ovlivněny v míře odporující společnému zájmu". Výjimku ze zákazu podpor lze tedy podle názoru Komise odůvodnit existencí cílů společného zájmu sledovaných režimem podpory.

Sporné rozhodnutí

22. Ve své úpravě rozhodné pro roky 1998 až 2002 byl sporný režim podpory v říjnu 1997 ohlášen Komisi (podpora č. N 679/97); návrh pozdějšího nařízení č. 97-1263 byl přiložen. V návaznosti na toto ohlášení přijala Komise dne 7. listopadu 1997 sporné rozhodnutí nevznášet námitky proti plánovaným změnám režimu podpory [15].

23. Sporné rozhodnutí bylo sděleno francouzským orgánům dopisem ze dne 10. listopadu 1997 [16]. V odůvodnění v uvedeném dopise se Komise odvolala jednak na to, že vynaložené rozpočtové zdroje nebyly navýšeny, a jednak na okolnost, že z režimu podpory mají prospěch malé rozhlasové stanice zaměřené na místní posluchače. Na tomto základě dospěla k hodnocení, že „hospodářská soutěž a obchod uvnitř Společenství pravděpodobně nebudou moci být ovlivněny v míře odporující společnému zájmu" [17]. Výjimku ze zákazu podpor lze tedy podle názoru Komise odůvodnit existencí cílů společného zájmu, sledovaných režimem podpory.

24. Po obdržení sporného rozhodnutí vydaly francouzské orgány nařízení č. 97-1263.

14 — Dopis místopředsedy Komise Sira Leona Brittana francouzskému ministrovi zahraničních věcí; spisová značka: SG(92) D/12470.

15 — V originálním znění: „... la Commission a décidé de ne pas soulever d'objection aux modifications du régime, telles que notifiées."

16 — Dopis člena Komise Karla Van Mierta francouzskému ministrovi zahraničních věcí; spisová značka SG(97) D/9265. Krátké sdělení o rozhodnutí, z něhož také vyplývá datum jeho podání, tj. 7. listopad 1997, se nachází v Úř. věst. 1999, C 120, s. 2.

17 — „... les échanges intracommunautaires ne paraissent pas devoir être affectés dans une mesure contraire à l'intérêt commun ...".

Vývoj po vydání sporného rozhodnutí

25. Ve své úpravě, plánované s účinností od 1. ledna 2003, byl sporný režim podpory v listopadu 2002 znovu ohlášen Komisi. Po tomto ohlášení vyjádřila Komise poprvé nesouhlas s tím [18], že poplatek z rozhlasové a televizní reklamy, sloužící k financování režimu podpory, se bude vztahovat také na reklamu vysílanou do Francie ze zahraničí.

26. Poté byla plánovaná územní působnost poplatku omezena pouze na reklamu vysílanou z Francie [19] a ohlášení režimu podpory bylo v červnu 2003 odpovídajícím způsobem doplněno.

27. Teprve pak sdělila Komise francouzským orgánům dopisem ze dne 28. července 2003 [20] své rozhodnutí nevznášet námitky proti jí nahlášeným změnám režimu podpory (podpora č. NN 42/03, dříve podpora č. N 725/02). Toto rozhodnutí Komise se výslovně vztahuje na poplatek, kterému nepodléhá reklama vysílaná do Francie ze zahraničí.

B – *Skutkový stav a původní řízení*

28. Firma Régie Networks patří ke skupině NRJ a pro svou rozhlasovou stanici prodává reklamní časy na jejích místních frekvencích. V rámci této činnosti zaplatila Régie Networks ve Francii za rok 2001 parafiskální poplatek z rozhlasové a televizní reklamy ve výši 152 524 eur.

29. Protože podle ní poplatek z rozhlasové a televizní reklamy odporuje právu Společenství, požadovala Régie Networks v následujícím období od Direction de contrôle fiscal [21] Rhône-Alpes-Bourgogne vrácení zaplacené

18 — Dopis Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž Evropské komise ze dne 8. května 2003 stálému zastoupení Francie při Evropské unii; spisová značka: COMP (2003) D/55066.

19 — Viz také výše, bod 18 tohoto stanoviska.

20 — Dopis člena Komise Maria Montiho francouzskému ministrovi zahraničních věcí; spisová značka: K(2003) 2828.

21 — Regionální finanční ředitelství.

částky a za tímto účelem podala žádost o prominutí poplatku, aniž by však ve lhůtě šesti měsíců obdržela odpověď.

30. Poté podala Régie Networks dne 3. srpna 2004 u Tribunal administratif de Lyon [22] žalobu, která však byla zamítnuta rozsudkem ze dne 25. dubna 2006. Proti prvoinstančnímu rozsudku podala Régie Networks odvolání ke Cour administrative d'appel de Lyon [23], předkládajícímu soudu.

IV – Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a řízení před Soudním dvorem

31. Usnesením ze dne 12. července 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 17. července 2007, přerušil Cour administrative d'appel de Lyon řízení a předložil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

Je rozhodnutí Evropské komise č. N 679/97 ze dne 10. listopadu 1997, kterým tento orgán rozhodl o tom, že nevznese námitky k úpravám režimu podpory rozhlasového vysílání zavedeného nařízením č. 92-1053 platné,

– pokud jde o jeho odůvodnění,

– pokud jde o posouzení slučitelnosti financování režimu podpory rozhlasového vysílání zavedeného pro období 1998-2002 se Smlouvou o ES a

– pokud jde o důvod opírající se o to, že nedošlo k navýšení rozpočtových zdrojů pro dotčený režim podpory?

32. V řízení před Soudním dvorem předložily Régie Networks, francouzská vláda a Komise Evropských společenství svá písemná a ústní vyjádření.

22 — Správní soud v Lyonu.
23 — Vrchní správní soud Lyon.

V – Posouzení

A – *Přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce*

1. Přípustný předmět předběžné otázky

33. Nejdříve je třeba se zabývat otázkou, zda platnost sporného rozhodnutí ještě nyní vůbec může být předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Soudnímu dvoru.

34. Podle ustálené judikatury může být Soudní dvůr dotazován na platnost právního aktu orgánu Společenství pouze tehdy, pokud tento právní akt ještě nedosáhl konečné povahy [24]. Z důvodů právní jistoty má být totiž zabráněno tomu, aby právní účinky aktů orgánů Společenství byly „znovu a znovu zpochybňovány“ [25]. Pokud může jednotlivec dosáhnout právní ochrany již žalobou na neplatnost podle článku 173 Smlouvy o ES (nyní článek 230 ES), musí tuto přímou cestu také nastoupit, chce-li si vymoci soudní přezkum sporného právního aktu [26]. Jinak by hrozilo, že bude obcházena lhůta k podání žaloby uvedená v čl. 173 odst. 5 Smlouvy o ES a konečná povaha sporného právního aktu, nastupující s uplynutím lhůty [27].

35. Ten, kdo zmešká lhůtu pro podání žaloby na neplatnost právního aktu Společenství podle článku 173 Smlouvy o ES, nemůže zpochybňovat účinnost tohoto právního aktu a nemůže ani později před vnitrostátními soudy incidenčně namítat jeho protiprávnost [28]; vnitrostátní soud je v takovém případě vázán právním aktem Společenství,

24 — Rozsudky ze dne 9. března 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, Recueil, s. I-833, dále jen „TWD“, body 13 až 26); ze dne 30. ledna 1997, Wiljo (C-178/95, Recueil, s. I-585, body 19 až 24), a ze dne 15. února 2001, Nachi Europe (C-239/99, Recueil, s. I-1197, body 28 až 39).

25 — Rozsudky TWD (bod 16), Wiljo (bod 19) a Nachi Europe (bod 29), všechny citovány v poznámce pod čarou 24.

26 — V tomto smyslu rozsudky TWD (zejména bod 17) a Nachi Europe (body 37 až 39), oba citovány v poznámce pod čarou 24.

27 — Rozsudky TWD (citovaný v poznámce pod čarou 24, body 17 a 18); Nachi Europe (citovaný v poznámce pod čarou 24, bod 29 a 30); ze dne 20. září 2001, Banks (C-390/98, Recueil, s. I-6117, bod 111); ze dne 23. února 2006, Atzeni a další (C-346/03 a C-529/03, Sb. rozh. s. I-1875, bod 31), a ze dne 5. října 2006, Komise v. Francie (C-232/05, Sb. rozh. s. I-10071, bod 59).

28 — Rozsudky TWD (citovaný v poznámce pod čarou 24, body 13 a 17); Nachi Europe (citovaný v poznámce pod čarou 24, body 30 a 37), a ze dne 10. července 2003, Komise v. ECB (C-11/00, Recueil, s. I-7147, bod 75). Tato judikatura se ovšem týká pouze případů, v nichž právní spor před vnitrostátním soudem a možné řízení o předběžné otázce jsou vzhledem ke svému předmětu způsobilé zpochybnit platnost právního aktu Společenství; viz rozsudky Banks (citovaný v poznámce pod čarou 27, bod 112) a Wiljo (citovaný v poznámce pod čarou 24, body 27 a 29).

který se stal pravomocným, a nemůže se již obrátit na Soudní dvůr s předběžnou otázkou ohledně jeho platnosti [29].

36. Z nepřípustnosti incidenční námitky před vnitrostátním soudem a posouzení Soudního dvora cestou řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce lze ovšem vycházet pouze tehdy, pokud měl jednotlivec *bez jakékoliv pochybnosti* možnost podat žalobu na neplatnost u soudů Společenství [30].

37. V projednávaném případě nelze mít zato, že aktivní legitimace Régie Networks před soudy Společenství by *bez jakékoli pochybnosti* postačovala k tomu, aby sporné rozhodnutí mohlo být přezkoumáno také *obsahově* z hlediska jeho legality.

38. Protože sporné rozhodnutí nebylo Régie Networks určeno, mohla by jej napadnout žalobou na neplatnost pouze tehdy, pokud by jím byla bezprostředně a osobně dotčena (čl. 173 odst. 4 Smlouvy o ES).

39. Již *bezprostřední dotčení* Régie Networks se zde jeví jako problematické.

40. Sporným rozhodnutím povolila Komise režim podpory. S ohledem na parafiskální poplatek, který slouží k financování tohoto režimu podpory, zůstává francouzským orgánům značný rozhodovací prostor, a sice jak ve vztahu k výši poplatku, tak také ve vztahu k jeho vybírání. To platí rovněž pro vyplácení prostředků z Fondu na podporu rozhlasového vysílání oprávněným rozhlasovým stanicím: vyplácení závisí na rozhodnutí příslušného poradního sboru v jednotlivých případech, jemuž se rozhodně zdá být poskytnut prostor k volnému uvážení ohledně poskytnutí příspěvku na vybavení a ohledně dalšího navýšení ročního příspěvku [31].

41. Projednávaný případ tudíž nelze srovnávat s případy, v nichž je členský stát povinen

29 — Rozsudky TWD (bod 25), Wiljo (bod 24) a Nachi Europe (bod 40), všechny citovány v poznámce pod čarou 24. Podle rozsudku Atzeni a další (citovaného v poznámce pod čarou 27, body 30 a 34) by žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti sporného právního aktu Společenství byla *nepřípustná*.

30 — Skutečnost, že aktivní legitimace jednotlivce podle čl. 173 odst. 4 Smlouvy o ES musí být dána „bez jakékoli pochybnosti“ či „nepochybně“, vyplývá v ustálené judikatuře z rozsudků TWD (citovaného v poznámce pod čarou 24, bod 24); Wiljo (citovaného v poznámce pod čarou 24, body 21 a 23), Nachi Europe (citovaného v poznámce pod čarou 24, body 37 a 38); Banks (citovaného v poznámce pod čarou 27, bod 111), a ze dne 8. března 2007, Roquette Frères (C-441/05, Sb. rozh. s. I-1993, body 40, 41, 47 a 48). Podobným způsobem vycházely rozsudky ze dne 12. prosince 1996, Accrington Beef (C-241/95, Recueil, s. I-6699, body 15 a 16); ze dne 11. listopadu 1997, Eurotunnel a další (C-408/95, Recueil, s. I-6315, body 28 a 29), a Atzeni a další (citovaný v poznámce pod čarou 27, bod 34) z toho, zda by žaloba jednotlivce na neplatnost byla „zřejmě“, „zjevně“ či „bezesporu“ přípustná.

31 — K tomu viz body 15 až 17 tohoto stanoviska.

k provedení právního aktu orgánu Společenství a toto provedení nastane zcela automaticky, protože vnitrostátním orgánům nezůstane v tomto ohledu žádný prostor k uvážení [32]; rovněž není srovnatelný s případy, v nichž od počátku neexistuje žádná pochybnost, že vnitrostátní orgány provedou právní akt Společenství určitým způsobem [33].

42. Co se dále týká *osobního dotčení*, muselo by se sporné rozhodnutí Régie Networks dotýkat z důvodu určitých vlastností nebo zvláštní situace, která ji vymezuje vzhledem ke všem ostatním osobám, a tudíž ji individualizovat způsobem obdobným tomu, jakým by byli individualizováni adresáti (tzv. judikatura Plaumann) [34]. Z takové individualizace Régie Networks zde rovněž nelze s jistotou vycházet.

43. Sporné rozhodnutí bylo sice vydáno pouze po letmém předběžném přezkumu francouzského režimu podpory podle čl. 93 odst. 3 odst. 3 Smlouvy o ES („fáze I“ řízení o kontrole podpor), tj. bez provedení formálního přezkumného řízení („fáze II“ řízení o kontrole podpor) ve smyslu čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES. V souladu s tím mohl podnik jako Régie Networks toto rozhodnutí napadnout, byť i jen s cílem zahájení druhé fáze řízení spočívající v kontrole podpor, aby dosáhl ochrany případných procesních záruk, které mu náležejí na základě čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES, ve formálním přezkumném řízení [35].

44. V projednávaném případě se však právě neuplatňuje, že Régie Networks byla zbavena záruk formálního řízení o kontrole podpor [36]. Naopak žádost Cour administrative d'appel o rozhodnutí o předběžné otázce se zabývá hlavně legalitou sporného rozhodnutí po meritorní stránce, tj. otázkou, zda Komise správně pokládala francouzský režim podpory za slučitelný se společným trhem.

32 — Rozsudky ze dne 5. května 1998, Dreyfus v. Komise (C-386/96 P, Recueil, s. I-2309, bod 43 a tam citovaná judikatura), a ze dne 2. května 2006, Regione Siciliana v. Komise (C-417/04 P, Sb. rozh. s. I-3881, bod 28).

33 — Rozsudek Dreyfus v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 32, bod 44 a tam citovaná judikatura) a rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 12. prosince 1996, AIUFFASS a AKT v. Komise (T-380/94, Recueil, s. II-2169, bod 46).

34 — Rozsudek ze dne 15. července 1963, Plaumann v. Komise (25/62, Recueil, s. 213, 238), a ustálená judikatura, viz např. rozsudky ze dne 13. prosince 2005, Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (C-78/03 P, Sb. rozh. s. I-10737, bod 33), a ze dne 29. listopadu 2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall a další v. Komise (C-176/06 P, Sb. rozh. s. I-170, zveřejněné shrnutí, bod 19).

35 — Rozsudky Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (citovaný v poznámce pod čarou 34, bod 35) a Stadtwerke Schwäbisch Hall a další v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 34, body 19 až 22).

36 — Ve stejném smyslu, se vztahem k žalobě na neplatnost, rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 20. září 2007, Fachvereinigung Mineralfaserindustrie v. Komise (T-254/05, Sb. rozh. s. II-124, zveřejněné shrnutí, body 48 až 56, zejména 48 a 56).

45. Pokud se ale, jako v daném případě, jedná převážně o *obsahové posouzení* podpory Komisí, nestačí vlastnost podniku jako možné zúčastněné strany ve smyslu čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES sama o sobě k tomu, aby jej učinila osobně dotčeným a propůjčila mu aktivní legitimaci před soudy Společenství. V takovém případě musí podnik spíše prokázat, že mu přísluší zvláštní postavení ve smyslu judikatury Plaumann, které je dáno obzvláště tehdy, pokud jeho postavení na trhu bude prostřednictvím schválené podpory – nebo režimu podpory – *podstatně dotčeno* [37].

46. Vzhledem k poměrně malé velikosti rozhlasových stanic oprávněných k podpoře a omezenému objemu podpor, které jim budou z francouzského Fondu podpory pro rozhlasové vysílání poskytnuty, zdá se mi spíše nepravděpodobné předpokládat zde nebezpečí podstatného dotčení postavení komerčních, celostátně působících rozhlasových stanic, jakož i zařízení, která prodávají jejich reklamní časy, na trhu [38]. Každopádně Régie Networks nemusela nutně vycházet z toho, že by došlo k takovému podstatnému dotčení její vlastní pozice, respektive, pozice skupiny NRJ, na trhu, a že by tedy byla beze vší pochybnosti legitimována k podání žaloby u soudů Společenství.

47. O poznání blíže stojí předpoklad, že Régie Networks nebyla francouzským režimem podpory, povoleným sporným rozhodnutím, co do své povahy, tolik dotčena jakožto možná konkurentka osob majících z rozhodnutí prospěch, nýbrž především jakožto dlužník poplatků. Tím ale Régie Networks nepatřila k uzavřenému okruhu dotčených osob, nýbrž sporné rozhodnutí na ni působilo pouze jako na běžný subjekt, a sice na základě obecně a abstraktně formulovaných kritérií. To hovoří proti jejímu osobnímu dotčení [39].

37 — Rozsudky Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (citovaný v poznámce pod čarou 34, bod 37) a Stadtwerke Schwäbisch Hall a další v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 34, bod 24 jakož i body 28 a 29), dále rozsudky ze dne 22. listopadu 2007, Španělsko v. Lenzing (C-525/04 P, Sb. rozh. s. I-9947, bod 31) a Sniace v. Komise (C-260/05 P, Sb. rozh. s. I-10005, bod 54); kromě toho viz rozsudek Fachvereinigung Mineralfaserindustrie v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 36, bod 35).

38 — Nelze pak již mluvit o dostatečné individualizaci, pokud sporné rozhodnutí bylo způsobilé ovlivnit pouze soutěžní vztahy existující na příslušném trhu a dotčený podnik stál v jaksi uzpůsobeném soutěžním vztahu k osobám majícím z rozhodnutí prospěch (k tomu viz rozsudek Španělsko v. Lenzing, citovaný v poznámce pod čarou 37, bod 32).

39 — V tomto smyslu rozsudek ze dne 16. září 1998, Waterleiding Maatschappij v. Komise (T-188/95, Recueil, s. II-3713, body 67 a 68); kromě toho, k otázce dotčení jakožto hospodářský subjekt na základě objektivních kritérií, viz rozsudek Plaumann v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 34, s. 238), jakož i rozsudky ze dne 17. ledna 1985, Piraiki-Patraiki a další v. Komise (11/82, Recueil, s. 207, bod 14); ze dne 24. února 1987, Deutz und Geldermann v. Rada (26/86, Recueil, s. 941, bod 12), a ze dne 22. listopadu 2001, Antillean Rice Mills v. Rada (C-451/98, Recueil, s. I-8949, bod 51).

48. Tím by byla přípustnost žaloby Régie Networks na neplatnost sporného rozhodnutí Komise postižena značnou nejistotou ohledně aktivní legitimace (čl. 173 odst. 4 Smlouvy o ES).

49. Vzhledem k základnímu právu na účinnou soudní ochranu [40] nesmějí v pozdějších řízeních o žádostech o rozhodnutí o předběžných otázkách jít takové pochybnosti obecně k tíži dotčených osob. Jinak by vznikl značný tlak na to, aby tyto osoby podávaly žaloby na neplatnost z pouhé opatrnosti i při pochybnostech o přípustnosti, aby neztratily možnost nechat soudně přezkoumat příslušný právní akt Společenství. Z hlediska procesní ekonomie by byl takový stav velmi nežádoucí [41].

50. Vzhledem k výše uvedenému docházím k závěru, že sporné rozhodnutí se vůči Régie Networks nestalo konečným, a Cour administrative d'appel tak nic nebránilo, učinit otázku jeho platnosti předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

2. Relevantnost předběžné otázky

51. Komise pochybuje o relevantnosti této otázky. Pro posouzení legality parafiskálního poplatku, jehož vrácení je předmětem sporu v původním řízení, nemá platnost sporného rozhodnutí žádný význam; poplatek totiž není nedílnou součástí Komisí povoleného režimu podpory. Mimoto neexistuje, ani v případě prohlášení sporného rozhodnutí za neplatné, automatická povinnost francouzských orgánů vrátit již přijaté poplatky, spíše by Komise nejdřív musela o režimu podpor nově rozhodnout.

52. Názor Komise mne nepřesvědčuje.

40 — K tomuto základnímu právu viz články 6 a 13 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950), jakož i čl. 47 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (vyhlášené v Nice dne 7. prosince 2000, Úř. věst. C 364, s. 1); viz dále rozsudky ze dne 15. května 1986, Johnston (222/84, Recueil, s. 1651, body 18 a 19); ze dne 25. července 2002, Unión de Pequeños Agricultores v. Rada (C-50/00 P, Recueil, s. I-6677, bod 39); ze dne 13. března 2007, Unibet (C-432/05, Sb. rozh. s. I-2271, bod 37), a ze dne 15. dubna 2008, Impact (C-268/06, Sb. rozh. s. I-2483, bod 43).

41 — K tomu viz také mé stanovisko ze dne 26. října 2006 ve věci Roquette Frères (citované v poznámce pod čarou 30, bod 33).

53. Podle ustálené judikatury je samotné posouzení nezbytnosti rozhodnutí o předběžné otázce věcí vnitrostátního soudu a Soudní dvůr je v zásadě povinen rozhodnout, jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Společenství [42]. Obecně existuje presumpce nezbytnosti rozhodnutí o předběžné otázce vnitrostátního soudu, která může být jen výjimečně vyvrácena, pokud žádaný výklad práva Společenství nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení [43].

54. O takové *zjevné nerelevantnosti* předběžné otázky Cour administrative d'appel pro rozhodnutí v původním řízení, však nemůže být v projednávaném případě řeč.

55. Na rozdíl od názoru Komise není v žádném případě scestné, aby případné zjištění neplatnosti sporného rozhodnutí mělo zároveň za následek i protiprávnost parafiskálního poplatku. Tento poplatek totiž slouží právě k financování Fondu na podporu rozhlasového vysílání, na němž francouzský režim podpory spočívá. Existuje tedy *prima facie* vztah závazného určení mezi poplatkem a z něj financovanými podporami pro rozhlasové stanice, přičemž nelze dopředu vyloučit, že tento vztah závazného určení je dostatečně úzký na to, aby se poplatky jevily jako nedílná součást režimu podpory. Hlubší přezkum tohoto vztahu závazného určení již není v rámci přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce namístě, nýbrž musí zůstat vyhrazen obsahovému přezkumu předběžné otázky [44].

56. Stejně tak neztroskotává nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce na tom, že Komise musí případně znovu rozhodnout o slučitelnosti předmětného režimu podpory se společným trhem.

57. Takový právní akt Společenství, jako je sporné rozhodnutí, nemůže být zbaven možnosti přezkumu platnosti v řízení o předběžné otázce již proto, že by v případě jeho prohlášení za neplatné mohlo být vydáno nové, možná obsahově stejné rozhodnutí. Řízení o předběžné otázce, v rámci něhož bude požadováno posouzení platnosti právního aktu Společenství (podání týkající se

42 — Rozsudky ze dne 15. prosince 1995, Bosman (C-415/93, Recueil, s. I-4921, bod 59); ze dne 18. července 2007, Lucchini (C-119/05, Sb. rozh. s. I-6199, bod 43), a ze dne 17. dubna 2008, Quelle (C-404/06, Sb. rozh. s. I-2685, bod 19).

43 — Rozsudky ze dne 28. června 2007, Dell'Orto (C-467/05, Sb. rozh. s. I-5557, bod 40), a ze dne 1. dubna 2008, Gouvernement de la Communauté française a Gouvernement wallon (C-212/06, Sb. rozh. s. I-1683, bod 29); k presumpci relevance žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce viz mimo jiné rozsudky ze dne 15. května 2003, Salzmann (C-300/01, Recueil, s. I-4899, bod 31); ze dne 5. prosince 2006, Cipolla (C-94/04 a C-202/04, Sb. rozh. s. I-11421, bod 25), a ze dne 4. října 2007, Rampion und Godard (C-429/05, Sb. rozh. s. I-8017, bod 23).

44 — K tomu viz níže, body 101 až 115 tohoto stanoviska.

platnosti), představuje totiž právě způsob přezkumu legality aktů orgánů Společenství [45]. Účel této kontroly nebude zmařen, nýbrž dosažen, pokud příslušný orgán Společenství bude po určení neplatnosti jím vydaného právního aktu znovu činný, a tentokrát se nedopustí právního omylu, a může tudíž i obsahově dospět ke stejnému výsledku jako předtím.

58. V projednávaném případě není navíc vůbec jisté, že také obnovené rozhodnutí Komise musí nutně vést k povolení režimu podpory. V centru pozornosti předběžné otázky Cour administrative d'appel tak v žádném případě nestojí pouze snadno odstranitelné formální nedostatky, nýbrž také legalita sporného francouzského režimu podpory po meritorní stránce s ohledem na jeho financování. Pokud by tento způsob financování byl v rozporu s právem Společenství – např. s volným pohybem služeb – mohla by být protiprávnost zavedených poplatků i novým rozhodnutím Komise stěží zhojena.

59. Za takových okolností každopádně není předběžná otázka pro rozhodnutí v původním řízení *zjevně irelevantní*. Skutečnost, že Komise musí v případě rozhodnutí o neplatnosti sporného rozhodnutí o slučitelnosti režimu podpory se společným trhem eventuelně znovu rozhodnout, nemá žádný vliv na přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce; naopak k této skutečnosti může být v rámci časového omezení účinků rozsudku Soudního dvora dostatečně přihlédnuto [46].

3. Mezitímní závěry

60. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je tudíž celkově přípustná.

B – *Obsahové posouzení předběžné otázky*

61. Cour administrative d'appel uplatňuje tři důvody neplatnosti, jimiž by mohlo být sporné rozhodnutí stiženo: nedostatečné odůvodnění

45 — Rozsudky ze dne 22. října 1987, Foto-Frost (314/85, Recueil, s. 4199, bod 16); ze dne 21. února 1991, Zuckerfabrik Süderdithmarschen a Zuckerfabrik Soest (C-143/88 a C-92/89, Recueil, s. I-415, bod 18), a ze dne 6. prosince 2005, ABNA a další (C-453/03, C-11/04, C-12/04 a C-194/04, Sb. rozh. s. I-10423, bod 103).

46 — K tomu viz níže, body 128 až 155 tohoto stanoviska.

rozhodnutí, zjevně nesprávné posouzení skutkového stavu a další zjevně nesprávné posouzení takového druhu, že Komise při zkoumání režimu podpory nezohlednila způsob jeho financování.

v řízení o předběžné otázce prohlášen za neplatný [48].

a) Nepřihlédnutí ke způsobu financování režimu podpor

1. Formální protiprávnost sporného rozhodnutí: nedostatek odůvodnění

64. Co se týká především způsobu financování režimu podpory, je nepopiratelné, že se k němu Komise v odůvodnění sporného rozhodnutí nevyjádřila. Toto mlčení ovšem nutně neznamená, že je sporné rozhodnutí postiženo nedostatkem odůvodnění.

62. Jak vyplývá z předkládacího usnesení, žádá předkládající soud Soudní dvůr o přezkum odůvodnění sporného rozhodnutí ve dvojím ohledu [47]: jednak Komise neuvádí, podle které výjimky francouzský režim podpory povoluje; a jednak se nevyslovuje ke způsobu financování režimu podpory.

65. Podle ustálené judikatury musí být odůvodnění předepsané v článku 190 Smlouvy o ES přizpůsobeno povaze dotčeného právního aktu a musejí z něho jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Požadavek odůvodnění musí být posuzován v závislosti na okolnostech případu, zejména v závislosti na obsahu aktu,

63. Povinnost odůvodnění podle článku 190 Smlouvy o ES (nyní článek 253 ES) patří k podstatným formálním náležitostem, kvůli jejichž porušení může být dotčený právní akt

47 — Cour administrative d'appel přebírá v tomto směru závěry Régie Networks v původním řízení, na něž je v předkládacím usnesení brán zřetel.

48 — Viz např. rozsudky ze dne 7. července 1981, Rewe-Handelsgesellschaft Nord a Rewe-Markt Steffen (158/80, Recueil, s. 1805, body 25 až 27); ze dne 26. března 1987, Komise v. Rada (45/86, Recueil, s. 1493, bod 9), a ze dne 15. dubna 2008, Nuova Agricast (C-390/06, Sb. rozh. s. I-2577, body 79 až 86).

povaze dovolávaných důvodů a zájmu, který mohou mít osoby, kterým je akt určen, nebo jiné osoby, kterých se akt bezprostředně a osobně dotýká, na získání těchto vysvětlení [49].

66. Ke zvláštním okolnostem řízení o kontrole podpor patří skutečnost, že je třeba, jak již bylo zmíněno, rozlišovat mezi předběžným přezkumem podle čl. 93 odst. 3 Smlouvy o ES a formálním přezkumným řízením podle čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES. Zatímco formální přezkumné řízení má Komisi umožnit získání podrobné znalosti všech aspektů případu, slouží fáze přezkumného řízení pouze k tomu, aby si Komise vytvořila první mínění o částečné či plné slučitelnosti předmětné podpory se společným trhem [50] a vyznačuje se mimoto krátkou lhůtou pro rozhodnutí [51].

67. Sporné rozhodnutí bylo vydáno na konci takové fáze předběžného přezkumu, aniž by Komise navázala druhou fází řízení. Podle toho musely být také na odůvodnění tohoto rozhodnutí kladeny menší nároky než na odůvodnění rozhodnutí, kterým byl uzavřen hlubší přezkum případu ve formálním přezkumném řízení. Je nutné pouze uvést, proč Komise nevidí žádné vážné potíže při posouzení otázky slučitelnosti sporné podpory se společným trhem [52].

68. V odůvodnění beztak nemusí být uvedena všechna skutkově či právně relevantní hlediska, poněvadž otázka, zda odůvodnění právního aktu splňuje požadavky článku 190 Smlouvy o ES, nemůže být posouzena pouze na základě jeho znění, nýbrž také podle jeho kontextu i veškerých právních předpisů pro dotčenou oblast [53].

49 — Viz např. rozsudky ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France (C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 63); ze dne 24. listopadu 2005, Itálie v. Komise (C-138/03, C-324/03 a C-431/03, Sb. rozh. s. I-10043, bod 54); ze dne 1. února 2007, Sison v. Rada (C-266/05 P, Sb. rozh. s. I-1233, bod 80), a Nuova Agricast (citovaný v poznámce pod čarou 48, bod 79).

50 — Rozsudky ze dne 19. května 1993, Cook v. Komise (C-198/91, Recueil, s. I-2487, bod 22); ze dne 15. června 1993, Matra v. Komise (C-225/91, Recueil, s. I-3203, bod 16); Komise v. Sytraval a Brink's France (citovaný v poznámce pod čarou 49, bod 38); Stadtwerke Schwäbisch Hall a další v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 34, bod 20) a Nuova Agricast (citovaný v poznámce pod čarou 48, bod 57).

51 — Rozsudek Matra v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 50, bod 48).

52 — Rozsudek Matra v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 50, bod 48).

53 — Rozsudky Komise v. Sytraval a Brink's France (bod 63); Itálie v. Komise (bod 55) a Sison v. Rada (bod 80), všechny uvedeny v poznámce pod čarou 49; rozsudek Nuova Agricast (citovaný v poznámce pod čarou 48, bod 79), jakož i rozsudek ze dne 22. dubna 2008, Komise v. Salzgitter (C-408/04 P, Sb. rozh. s. I-2767, bod 56).

69. Protože sporné rozhodnutí je již třetím v pořadí k předmětnému režimu podpory [54], mohla Komise obecné souvislosti, do nichž zasadila své rozhodnutí, považovat za známé, a odpovídajícím způsobem se stručně vyjádřit [55].

70. Komise ve svém dopise ze dne 10. listopadu 1997 sdělila francouzským orgánům v krajně stručné, ale přesto srozumitelné formě, své důvody pro nové povolení prodlouženého režimu podpory: vynaložené rozpočtové zdroje nebyly navýšeny, z režimu podpory mají prospěch malé rozhlasové stanice zaměřené na místní posluchače, sledované cíle společného zájmu trvají i nadále a obchod uvnitř Společenství nebude ovlivněn v míře odporující společnému zájmu.

71. Protože Komise podle vlastních informací nepovažovala způsob financování režimu podpory, s ohledem na jeho posouzení z hlediska hospodářské soutěže, za významný, nebylo třeba, aby se jím v odůvodnění sporného rozhodnutí zabývala. Odůvodnění aktu práva Společenství musí totiž obsahovat pouze podstatné skutkové a právní úvahy, na nichž je rozhodnutí založeno [56].

72. Není otázkou dodržování podstatných formálních náležitostí, nýbrž naopak otázkou legality sporného rozhodnutí po meritorní stránce, zda jsou důvody uvedené Komisí také obsahově správné (opodstatněnost odůvodnění) [57] a zda Komise případně v rámci svého rozhodování neopomenula vypořádat se s některým podstatným aspektem [58].

54 — K tomu viz body 19 až 24 tohoto stanoviska.

55 — V stejném smyslu rozsudek ze dne 13. července 1988, Francie v. Komise (102/87, Recueil, s. 4067, body 29 až 31).

56 — Rozsudky ze dne 21. března 1955, Nizozemsko v. Vysoký úřad (6/54, Recueil, s. 215, 232); ze dne 4. července 1963, Německo v. Komise (24/62, Recueil, s. 143, 155); ze dne 15. července 1970, ACF Chemiefarma v. Komise (41/69, Recueil, s. 661, bod 78), a ze dne 21. března 2001, Métropole télévision v. Komise (T-206/99, Recueil, s. II-1057, bod 44, poslední věta).

57 — Rozsudky ze dne 20. března 1957, Geitling v. Vysoký úřad (2/56, Recueil, s. 11, 38); ze dne 29. dubna 2004, Nizozemsko v. Komise (C-159/01, Recueil, s. I-4461, bod 65), a ze dne 15. prosince 2005, Itálie v. Komise (C-66/02, Sb. rozh. s. I-10901, bod 55).

58 — K tomu viz níže, body 95 až 126 tohoto stanoviska.

73. Za těchto okolností nepovažuji neexistenci závěrů ohledně způsobu financování režimu podpory za nedostatek odůvodnění, který by mohl, jakožto porušení podstatné formální náležitosti, vést k neplatnosti sporného rozhodnutí.

b) Neuvedení právního základu

74. Jak Régie Networks výstižně podotýká, neobsahuje sporné rozhodnutí navíc žádné výslovné podřazení režimu podpory povoleného Komisí některému z ustanovení o výjimkách uvedenému ve Smlouvě o ES. Jediný nepřímý odkaz na možný právní základ pro sporné rozhodnutí se nachází v poloviční větě dopisu Komise ze dne 10. listopadu 1997, kterým francouzským orgánům oznamuje své rozhodnutí. Aniž by citovala konkrétní právní předpis, omezuje se tam Komise na hodnocení, že „obchod uvnitř Společenství nebude ovlivněn v míře odporující společnému zájmu“.

75. Neuvedení odkazu na konkrétní ustanovení Smlouvy nepředstavuje sice vždy nutně rozpor s povinností odůvodnění podle článku 190 Smlouvy o ES. Jestliže totiž tento právní základ může být určen na základě jiných indicií obsažených v aktu, potom se nejedná o podstatnou formální vadu. Výslovný odkaz na konkrétní ustanovení Smlouvy je však nezbytný, pokud jsou v případě neexistence takového výslovného odkazu zúčastněné osoby a Soudní dvůr ponechány v nejistotě, co se týče přesného právního základu [59].

76. Pouhý odkaz Komise na obchod ve Společenství a na očekávanou míru jeho ovlivnění neposkytuje v projednávaném případě jednoznačné označení právního základu sporného rozhodnutí. Komise a francouzská vláda sice onu formulaci považují za důkaz toho, že sporné rozhodnutí mělo oporu v čl. 92 odst. 3 písm. c) Smlouvy o ES [nyní po změně čl. 87 odst. 3 písm. c) ES]. Přitom však přehlížejí, že v čl. 92 odst. 3 písm. d) Smlouvy o ES [nyní čl. 87 odst. 3 písm. d) ES] je velmi podobnou formulací brán ohled rovněž na podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství a míru jejich ovlivnění [60]. Téměř totožně koncipované kritérium se tak vyskytuje ve dvou sousedních ustanoveních Smlouvy, z nichž žádné v zásadě není jakožto právní základ vyloučeno.

77. Odlišně od názorů Komise a francouzské vlády nemusí být sporný režim podpory nutně posuzován z pohledu podpory určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí [čl. 92 odst. 3 písm. c) Smlouvy o ES].

59 — Rozsudky Komise v. Rada (citovaný v poznámce pod čarou 48, bod 9), a ze dne 12. prosince 2007, Itálie v. Komise (T-308/05, Sb. rozh. s. II-5089, bod 124).

60 — Ustanovení čl. 92 odst. 3 písm. d), které bylo do Smlouvy o ES doplněno Maastrichtskou smlouvou, vstoupilo v platnost dne 1. listopadu 1993.

Právě režim podpory pro malé rozhlasové stanice zaměřené na místní posluchače, které mají navíc charakter *radios associatives* („občanského rozhlasu"), se může stejně dobře prezentovat jako opatření určené na pomoc kultuře [čl. 92 odst. 3 písm. d) Smlouvy o ES]. V projednávaném případě to platí o to více, že Fond na podporu rozhlasového vysílání slouží v neposlední řadě také k podpoře akcí v oboru sociální komunikace v sousedních oblastech a integrace [61]. Tím každopádně není kulturní rozměr režimu podpory, jako např. podpora rozvoje a růstu místní kultury pro mládež v určitých městech nebo městských částech s pomocí rozhlasového vysílání, dopředu vyloučen [62].

78. Prováděný program kontroly a politika Komise v oblasti kontroly podpor, kterou v rámci svého uvážení sleduje, se mohou lišit podle toho, které ustanovení o výjimce v rámci čl. 92 odst. 3 Smlouvy o ES se použije. Komise např. v rámci čl. 92 odst. 3 písm. d) nesmí nechat bez povšimnutí obecný kulturně-politický úkol Společenství podle čl. 128 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní čl. 151 odst. 2 ES), což může hovořit ve prospěch praxe velkorysého povolování ve vztahu k podpoře kultury.

79. Proto si Komise měla přesně určit, zda sporné rozhodnutí založí na čl. 92 odst. 3 písm. c) nebo písm. d) Smlouvy o ES, anebo na kombinaci obou ustanovení upravujících výjimky. Tento požadavek její dopis ze dne 10. listopadu 2007 nesplňuje. Také vztah k oběma předcházejícím rozhodnutím nepodává v tomto ohledu žádné vysvětlení, protože rovněž neobsahují jasné odkazy na určitý právní základ.

80. Protože sporné rozhodnutí zúčastněné osoby a Soudní dvůr ponechává v nejistotě, který právní základ se použije, je tak v rozporu

61 — Článek 17 odst. 2 bod 5 nařízení č. 97-1263; k tomu viz bod 17 tohoto stanoviska.

62 — Také samotná kulturní politika Společenství se vztahuje na uměleckou a literární tvorbu v audiovizuální oblasti (viz čl. 128 odst. 2 Smlouvy o ES, resp. nyní čl. 151 odst. 2 ES).

s povinností odůvodnění vyplývající z článku 190 Smlouvy o ES [63].

2. Legalita sporného rozhodnutí po meritorní stránce

a) Zjevně nesprávné posouzení s ohledem na objem rozpočtových prostředků, které jsou pro režim podpory k dispozici

81. Oba zbývající důvody neplatnosti, uplatněné předkládajícím soudem, vyžadují přezkoumání legality sporného rozhodnutí po meritorní stránce.

83. Předkládající soud žádá Soudní dvůr o přezkoumání platnosti sporného rozhodnutí nejprve se zřetelem na předpoklad, z něhož Komise vycházela, že rozpočtové zdroje pro režim podpory nebyly v období od roku 1998 do roku 2002 zvýšeny.

82. Úvodem je přitom třeba připomenout, že podle ustálené judikatury poskytuje čl. 92 odst. 3 Smlouvy o ES Komisi ve vztahu k povolení podpor široký prostor pro uvážení [64]. V souladu s tím nemůže soud Společenství při přezkumu legality výkonu této svobody nahradit posouzení příslušného orgánu svým posouzením ve věci, ale musí se omezit na přezkoumání toho, zda je posouzení příslušného orgánu stiženo zjevným pochybením nebo zneužitím pravomoci [65] (přezkum, zda nedošlo k zjevně nesprávnému posouzení, resp. překročení posuzovací pravomoci). Pomocí tohoto pravidla je nyní třeba posoudit oba důvody neplatnosti.

84. Komise se neprávem pokouší tuto otázku odbýt jako nepodstatnou z hlediska povolení režimu podpor a jeho legality. V každém

63 — Rozsudek Komise v. Rada (citovaný v poznámce pod čarou 48, bod 22 ve spojení s bodem 9).

64 — Rozsudky ze dne 22. března 1977, Iannelli & Volpi (74/76, Recueil, s. 557, bod 11), jakož i Steinike & Weinlig (78/76, Recueil, s. 595, bod 8), viz dále rozsudky ze dne 12. prosince 2002, Francie v. Komise (C-456/00, Recueil, s. I-11949, bod 41), a Atzeni a další (citovaný v poznámce pod čarou 27, bod 84).

65 — Rozsudky ze dne 14. ledna 1997, Španělsko v. Komise (C-169/95, Recueil, s. I-135, bod 34); ze dne 5. října 2000, Německo v. Komise (C-288/96, Recueil, s. I-8237, bod 26); Francie v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 64, bod 41), a Atzeni a další (citovaný v poznámce pod čarou 27, bod 84); podobně rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Itálie v. Komise (C-372/97, Recueil, s. I-3679, bod 83).

případě totiž Komise tehdy sama věnovala objemu rozpočtových prostředků tolik pozornosti, že pokládala za nutné tuto otázku v rámci oznámení sporného rozhodnutí ve svém nanejvýš stručně pojatém dopise ze dne 10. listopadu 1997 výslovně zmínit.

85. Na rozdíl od toho, co Komise patrně předpokládala, se tato otázka také nevymyká soudnímu přezkumu. Ačkoli jí totiž Soudní dvůr přiznává široký prostor pro uvážení, pokud jde o přezkum slučitelnosti podpor se společným trhem, může být rozhodnutí Komise – jak bylo již zmíněno [66] – přezkoumáno soudy Společenství z hlediska překročení posuzovací pravomoci a zjevné nesprávnosti posouzení. Přitom se přezkum vztahuje na to, zda došlo ke zjevně nesprávnému posouzení, zejména na správnost a úplnost skutečností, z nichž vychází: soud Společenství totiž musí ověřit nejen věcnou správnost uplatňovaných důkazů, jejich věrohodnost a soudržnost, ale musí rovněž přezkoumat, zda tyto skutečnosti představují veškeré rozhodné údaje, jež musí být při posuzování komplexní situace vzaty v úvahu, a zda lze o ně opřít vyvozené závěry. Nicméně v rámci tohoto přezkumu mu nepřísluší nahradit hospodářské posouzení Komise vlastním posouzením [67].

86. Na základě toho proto může být přezkoumán také předpoklad Komise, že rozpočtové zdroje pro režim podpory nebyly v období od roku 1998 do roku 2002 zvýšeny, z toho hlediska, zda skutečnosti, z nichž vychází, byly správné a úplné a zda mohly být oporou pro závěry, které Komise vyvodila.

87. Přitom je třeba uvážit, že přesný objem prostředků, které by byly k dispozici Fondu na podporu rozhlasového vysílání od roku 1998 do roku 2002, nemohl být v době rozhodnutí Komise v roce 1997 ještě znám, neboť závisel na budoucím ročním příjmu z parafiskálního poplatku z rozhlasové a televizní reklamy. Při vydání sporného rozhodnutí tak Komise musela nepochybně vycházet z odhadů.

88. Otázku, zda se Komise v rámci těchto odhadů dopustila zjevně nesprávného posouzení, je třeba posoudit na základě skutečností, které jí tehdy, v roce 1997, byly k dispozici [68]. Čísla uvedená Komisí a francouzskou vládou v řízení před Soudním dvorem ohledně skutečného pozdějšího vývoje rozpočtových

66 — Viz právě bod 82 tohoto stanoviska.

67 — Rozsudky ze dne 15. února 2005, Komise v. Tetra Laval (C-12/03 P, Sb. rozh. s. I-987, bod 39); ze dne 18. července 2007, Industrias Químicas del Vallés v. Komise (C-326/05 P, Sb. rozh. s. I-6557, bod 76), a Španělsko v. Lenzing (citovaný v poznámce pod čarou 37, bod 57); podobně již rozsudek Itálie v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 65, bod 83).

68 — Rozsudky ze dne 10. července 1986, Belgie v. Komise (234/84, Recueil, s. 2263, bod 16); ze dne 26. září 1996, Francie v. Komise (C-241/94, Recueil, s. I-4551, bod 33), a ze dne 14. září 2004, Španělsko v. Komise (C-276/02, Recueil, s. I-8091, bod 31). Podle rozsudku Nuova Agricast (citovaného v poznámce pod čarou 48, bod 54) platí tato judikatura také výslovně pro rozhodnutí Komise v rámci předběžného přezkumu, jimiž – jako zde – rozhoduje o tom, že nevznese námitky proti podpoře či režimu podpory.

prostředků nemohla být v roce 1997 ještě vůbec k dispozici a musela tak zůstat nezohledněna, když je z dnešního pohledu třeba zkoumat, zda se Komise tehdy dopustila zjevně nesprávného posouzení [69].

89. Ke skutečnostem dostupným již v roce 1997 patřilo však to, že nařízením č. 97-1263 [70] pro období od roku 1998 do roku 2002 bylo přinejmenším umožněno jasné zvýšení tarifů poplatků z reklamy vysílané v televizi. Přípustné horní hranice pro stanovení příslušných tarifních stupňů poplatků byly totiž v nařízení č. 97-1263 ve srovnání s předchozí úpravou v nařízení č. 92-1053 o 46 % zvýšeny [71]. Na to Régie Networks v řízení před Soudním dvorem právem poukázala.

90. Pouhé zvýšení přípustných horních hranic jistě nemuselo nutně vést ke stejně výraznému zvýšení skutečně použitelných tarifů; k jejichž stanovení bylo podle čl. 2 odst. 3 nařízení č. 97–1263 zapotřebí ještě ministerského výnosu, který uvedené horní hranice nemusel nutně vyčerpat.

91. Objem rozpočtových prostředků, které měly být Fondu na podporu rozhlasového vysílání od roku 1998 do roku 2002 k dispozici, také nezávisel jen na tarifu poplatků, nýbrž také na velikosti vyměřovacího základu, tedy na skutečných příjmech z reklamy od poplatníků. Ty mohou kolísat ze čtvrtletí na čtvrtletí a z roku na rok.

92. Přesto nebylo v době sporného rozhodnutí se zřetelem na výrazné zvýšení přípustných horních hranic poplatkového tarifu použitelného na televizní reklamu o 46 % vyloučeno, že Fond na podporu rozhlasového vysílání bude nadále vybaven výrazně objemnějšími rozpočtovými zdroji. Toto zvýšení přípustných horních hranic pro poplatek z televizní reklamy naopak umožňuje nárůst rozpočtových zdrojů, které jsou k dispozici, zejména když lví podíl příjmů z poplatků pochází z televizní reklamy.

93. Z odůvodnění sporného rozhodnutí ani z jiných okolností, které byly Soudnímu dvoru k dispozici, však nevyplývá, že by se Komise s uvedeným zvýšením přípustné tarifní hranice poplatku zabývala a proč tuto okolnost v daném případě považovala za bezvý-

69 — Čísla Komise a francouzské vlády beztak neukazují nikterak na to, že nedošlo ke změně, nýbrž právě naopak ukazují na – byť jen mírné – zvýšení rozpočtových prostředků ročně přicházejících do Fondu podpory rozhlasového vysílání.

70 — Návrh nařízení č. 97-1263 byl Komisi v řízení o kontrole podpor k dispozici.

71 — K horním hranicím pro výši poplatků viz výše, bod 10 a poznámka pod čarou 8 tohoto stanoviska.

znamnou. Za těchto okolností je třeba vycházet z toho, že Komise své rozhodnutí každopádně neopřela o všechny relevantní skutečnosti, které jí v okamžiku jejího rozhodnutí byly známy.

94. Z toho plyne, že sporné rozhodnutí je postiženo zjevně nesprávným posouzením, a je tudíž protiprávní. Z tohoto důvodu je třeba jej prohlásit za neplatné.

b) Zjevně nesprávné posouzení z důvodů nedostatečného zohlednění způsobu financování režimu podpory

95. A konečně je Soudní dvůr žádán, aby posoudil, zda je sporné rozhodnutí neplatné proto, že Komise při zkoumání režimu podpory – který možná odporuje právu Společenství – nezohlednila způsob jeho financování. Tím naráží předkládající soud na okolnost, že parafiskální poplatek z rozhlasové a televizní reklamy se ve své úpravě platné pro období od roku 1998 do roku 2002 vztahoval také na reklamu vysílanou do Francie ze zahraničí, zatímco příspěvky z Fondu na podporu rozhlasového vysílání byly ku prospěchu pouze rozhlasovým stanicím usazeným ve Francii.

– Úvodní poznámka

96. Jak již bylo uvedeno [72], přiznává čl. 92 odst. 3 Smlouvy o ES Komisi široký prostor pro uvážení ve vztahu k povolování podpor, proto se soudní kontrola obsahu jejího rozhodnutí omezí na zjevně nesprávné posouzení a zneužití pravomoci.

97. K mezím posuzovací pravomoci Komise, které jsou přístupné kontrole prostřednictvím soudu Společenství, však patří, že se Komise ve svých rozhodnutích v řízeních o kontrole podpor nesmí dostat do rozporu se zvláštními předpisy Smlouvy o ES a s obecnými zásadami práva Společenství, např. se zásadou rovného zacházení [73]. Státní podpora, která některými ze svých podmínek porušuje ustanovení Smlouvy o ES nebo obecné zásady práva Společenství, tak nemůže být Komisí prohlášena za slučitelnou se společným trhem [74].

72 — Viz bod 82 tohoto stanoviska.

73 — Rozsudky ze dne 21. května 1980, Komise v. Itálie (73/79, Recueil, s. 1533, bod 11); ze dne 3. května 2001, Portugalsko v. Komise (C-204/97, Recueil, s. I-3175, bod 41); rozsudek Francie v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 64, bod 30) a – speciálně k zásadě rovného zacházení – rozsudek Nuova Agricast (citovaný v poznámce pod čarou 48, body 50 a 51).

74 — Rozsudky ze dne 19. září 2002, Španělsko v. Komise (C-113/00, Recueil, s. I-7601, bod 78), a Španělsko v. Komise (C-114/00, Recueil, s. I-7657, bod 104), s tam uvedenou judikaturou; viz dále rozsudky van Calster a další (citovaný v poznámce pod čarou 4, bod 48) a Nuova Agricast (citovaný v poznámce pod čarou 48, bod 50 ve spojení s bodem 51).

98. K tomu přistupuje skutečnost, že státní podpory nebo režim podpory nesmějí ovlivnit podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu [75]. Také z toho lze dovodit, že Komise nesmí povolit státní podpory nebo režim podpory, které svou konkrétní podobou odporují ustanovením Smlouvy o ES nebo obecným zásadám práva Společenství. Porušení práva Společenství totiž nemůže být ve „společném zájmu".

99. Skutečnost, že režim podpory odporuje právu Společenství, a tím také „není ve společném zájmu", může v neposlední řadě vyplývat ze způsobu jeho financování [76]. Je tedy ustálenou judikaturou, že Komise nesmí oddělit vlastní podporu od způsobu jejího financování a to nesmí nechat bez povšimnutí, když jeho spojení s vlastní podporou vede k neslučitelnosti jejich celku se společným trhem [77].

– Povinnost Komise zohlednit způsob financování

100. V souladu s tím bude třeba následně přezkoumat, zda Komise měla v roce 1997 povinnost prověřit ve vztahu k povolení francouzského režimu podpory také způsob jeho financování prostřednictvím parafiskálního poplatku z rozhlasové a televizní reklamy. V kladném případě by se, pokud jde o toto financování, jednalo o podstatné hledisko pro rozhodování o povolení, jehož zanedbání by ze strany Komise představovalo zjevně nesprávné posouzení.

101. Podle ustálené judikatury musí Komise při posuzování režimu podpory zohlednit jeho financování prostřednictvím poplatku vždy tehdy, pokud tento poplatek nebo jeho část představují nedílnou součást režimu podpory. Toto je třeba předpokládat, pokud mezi poplatkem a podporou existuje *vztah závazného určení* v tom smyslu, že výnos z poplatku je nezbytně určen k financování podpory [78].

75 — Takto výslovně čl. 92 odst. 3 písm. c) a písm. d) Smlouvy o ES, přičemž existují nepatrné rozdíly ve formulaci obou ustanovení. Soudní dvůr mezitím objasnil, že společný zájem je třeba zohlednit také v rámci jiných ustanovení čl. 92 odst. 3 Smlouvy o ES upravujících výjimky, byť to v nich není výslovně uvedeno (viz rozsudek ze dne 14. ledna 1997, Španělsko v. Komise, citovaný v poznámce pod čarou 65, bod 17, jakož i rozsudek Španělsko v. Komise, C-113/00, citovaný v poznámce pod čarou 74, body 66 a 67, a rozsudek Španělsko v. Komise, C-114/00, citovaný v poznámce pod čarou 74, body 80 a 81).

76 — Rozsudek ze dne 25. července 1970, Francie v. Komise (47/69, Recueil, s. 487, body 8 a 23); podobně rozsudky van Calster a další (citovaný v poznámce pod čarou 4, bod 48), a ze dne 14. dubna 2005, AEM a AEM Torino (C-128/03 a C-129/03, Sb. rozh. s. I-2861, bod 45).

77 — Rozsudky Francie v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 76, body 4, 8 a 17), van Calster a další (citovaný v poznámce pod čarou 4, bod 46); ze dne 27. listopadu 2003, Enirisorse (C-34/01 až C-38/01, Recueil, s. I-14243, bod 44); ze dne 15. července 2004, Pearle a další (C-345/02, Sb. rozh. s. I-7139, bod 29), jakož i AEM a AEM Torino (citovaný v poznámce pod čarou 76, bod 45).

78 — Rozsudky ze dne 13. ledna 2005, Streekgewest (C-174/02, Sb. rozh. s. I-85, bod 26), a Pape (C-175/02, Sb. rozh. s. I-127, bod 15), jakož i rozsudky ze dne 27. října 2005, Casino France a další (C-266/04 až C-270/04, C-276/04 a C-321/04 až C-325/04, Sb. rozh. s. I-9481, bod 40), AEM a AEM Torino (citovaný v poznámce pod čarou 76, bod 46); ze dne 15. června 2006, Air Liquide Industries Belgium (C-393/04 a C-41/05, Sb. rozh. s. I-5293, bod 46), a ze dne 7. září 2006, Laboratoires Boiron (C-526/04, Sb. rozh. s. I-7529, bod 44).

102. Oproti této judikatuře zastávala Komise na jednání před Soudním dvorem názor, že financování režimu podpory prostřednictvím poplatku musí být z její strany posuzováno vždy jen tehdy, pokud si osoba povinná uhradit poplatek a příjemce podpory navzájem konkurují.

103. Názor Komise mne nepřesvědčuje. Určení, zda takový konkurenční vztah existuje či nikoli, předpokládá totiž často zhodnocení celkových hospodářských souvislostí, jehož výsledek není předem jistý. Na nejistém výsledku takového hodnocení nemůže záviset ani příslušnost Komise, ani její kontrolní činnost jakožto orgánu provádějícího kontroly podpor, ani rozsah oznamovací povinnosti a povinnosti „standstill" členských států podle čl. 93 odst. 3 Smlouvy ES [79].

104. Zda jsou poplatníci a příjemci podpory konkurenty, není *předpokladem* pro přihlédnutí k financování při posuzování režimu podpory [80]. Zejména pro výsledek tohoto posuzování, tj. pro otázku slučitelnosti režimu podpory se společným trhem, nemůže být existence či neexistence takového konkurenčního vztahu důležitá [81].

105. Zaměřím se proto v dalším textu pouze na již uvedené kritérium, prosazované dosavadní judikaturou, podle nějž záleží na vztahu závazného určení mezi poplatkem a z něj financovanými podporami.

106. V projednávaném případě hovoří všechny nám dostupné informace ve prospěch existence takového vztahu závazného určení.

107. Již podle znění souvisejících francouzských předpisů existuje jasné spojení mezi navýšením parafiskálního poplatku z rozhla-

79 — V souladu s tím objasnil také Soudní dvůr v rozsudku Streekgewest (citovaném v poznámce pod čarou 78, bod 21), že čl. 93 odst. 3 třetí věty Smlouvy o ES se může dovolávat procesní subjekt podléhající poplatku, který je nedílnou součástí opatření podpory a který je vybírán v rozporu se zákazem provádění uvedeným v tomto ustanovení nezávisle na otázce, zda je tento procesní subjekt dotčen narušením hospodářské soutěže.

80 — Ani rozsudek van Calster a další (citovaný v poznámce pod čarou 4, zejména body 46 až 52) neobsahuje žádný odkaz na případný požadavek takového konkurenčního vztahu.

81 — K tomu viz níže, zejména body 122 až 125 tohoto stanoviska.

sové a televizní reklamy a financováním příspěvků na podporu rozhlasového vysílání. Poplatek je navýšen výslovně „k financování" Fondu na podporu rozhlasového vysílání (čl. 80 odst. 2 zákona č. 86-1067 ve spojení s čl. 1 odst. 1 nařízení 97-1263).

108. Také fungování samotného režimu podpory hovoří ve prospěch vztahu závazného určení mezi poplatkem a podporami.

109. Zaprvé, představuje parafiskální poplatek z rozhlasové a televizní reklamy jediný významnější finanční zdroj Fondu na podporu rozhlasového vysílání [82]. Každá podpora, která je poskytována z Fondu na podporu rozhlasového vysílání, je tak nutně financována z tohoto poplatku.

110. Zadruhé, nemá poplatek také žádný jiný účel použití něž financování podpor z Fondu na podporu rozhlasového vysílání, do něhož celkové čisté příjmy plynou (článek 3 nařízení č. 97-1263). Tím se projednávaný případ podstatně odlišuje od věcí Pape a Casino France, v nichž byl Soudní dvůr konfrontován s parafiskálními poplatky, které měly více účelů použití, a nesloužily tak výlučně k financování předmětného režimu podpory [83].

111. Zatřetí, závisejí podpory poskytnuté z Fondu na podporu rozhlasového vysílání také, co do svého rozsahu, na příjmech z poplatku [84].

112. Jednak jsou všechny tři druhy podpor poskytovány pouze v rámci dostupných prostředků (článek 7 nařízení č. 97-1263). Čím nižší je tedy příjem z poplatku, tím méně rozpočtových prostředků je Fondu na podporu rozhlasového vysílání k dispozici na poskytování podpor; to může např. u zřizovacího příspěvku a u příspěvku na vybavení, vést k tomu, že každému příjemci podpory bude přiděleno méně, než je nejvyšší přípustná částka. Také při každoročním vytváření sazební tabulky pro roční příspěvek je, jak se ukázalo na jednání, brán ohled na očekávaný příjem z poplatku.

113. A jednak je částka obzvlášť významného ročního příspěvku – odlišně od zřizovacího

82 — V této souvislosti ponechávám stranou tzv. „jiné příjmy" (*recettes diverses*), které do Fondu na podporu rozhlasového vysílání příležitostně plynou. U nich se jedná v první řadě o doplatky z dlužných poplatků z dřívějších vyměřovacích období, jakož i o vracení již poskytnutých podpor. Jak vyplynulo z ústního jednání před Soudním dvorem, nemají tyto jiné příjmy z hlediska celkové sumy žádný význam. Dodávám, že také tyto následné platby a vracení plateb jsou v konečném důsledku peníze, které pocházejí z parafiskálního poplatku z rozhlasové reklamy.

83 — Rozsudky Pape (bod 16) a Casino France a další (body 55 a 56), citované v poznámce pod čarou 78.

84 — Také v tom se odlišuje projednávaný případ od věcí Pape a Casino France a další uvedených v poznámce pod čarou 78.

příspěvku a od příspěvku na vybavení – prakticky neomezená. Jeho základní částka může být zvýšena až o 60 %, přičemž toto zvýšení může přirozeně vypadat o to velkoryseji, o co více rozpočtových prostředků je k dispozici Fondu na podporu rozhlasového vysílání, tj. čím vyšší je příjem z parafiskálního poplatku v určitém časovém období.

114. Začtvrté, nevyvrací vztah závazného určení ani skutečnost, že podpory budou přidělovány poradním sborem a tomuto poradnímu sboru může v jednotlivých případech příslušet určité uvážení. Ani takové uvážení totiž nemění nic na tom, že celkový čistý příjem z parafiskálního poplatku plyne do Fondu na podporu rozhlasového vysílání. Uvážení zde v žádném případě nemůže vést k tomu, že část příjmů z parafiskálního poplatku bude užita pro jiné účely než pro tři druhy příspěvků na podporu rozhlasového vysílání. V tom se projednávaný případ podstatně odlišuje od věcí Pape a Casino France, v nichž mohly příslušné vnitrostátní orgány podle volného uvážení stanovit, zda, a v jakém rozsahu byl vůbec příjem z parafiskálního poplatku použit k financování režimu podpor, či zda měl sloužit ke zcela jiným účelům [85].

85 — Rozsudky Pape (bod 16) a Casino France a další (body 55 a 56), citované v poznámce pod čarou 78.

115. Celkově tak v projednávaném případě existují dostatečné opěrné body pro vztah závazného určení, který nechává parafiskální poplatek z rozhlasové a televizní reklamy působit dojmem nedílné součásti francouzského režimu podpory rozhlasového vysílání.

– Zjevně nesprávné posouzení Komise

116. Vzhledem ke vztahu závazného určení mezi parafiskálním poplatkem z rozhlasové a televizní reklamy a podporami z něj financovanými, měla Komise v roce 1997, pokud jde o povolení režimu podpor pro období od roku 1998 do roku 2002, zvážit také způsob jeho financování. Měla přezkoumat, zda tento způsob financování povede ke slučitelnosti režimu podpor se společným trhem.

117. Takový přezkum měl být proveden zejména ve světle ustanovení o volném pohybu služeb, který je jednou ze základních zásad Společenství [86] (články 59 a 60 Smlouvy

86 — Rozsudky ze dne 4. prosince 1986, Komise v. Francie (220/83, Recueil, s. 3663, bod 17); ze dne 18. července 2007, Komise v. Německo (C-490/04, Sb. rozh. s. I-6095, bod 64), a ze dne 18. prosince 2007, Laval un Partneri (C-341/05, Sb. rozh. s. I-11767, bod 101).

o ES, nyní po změně články 49 a 50 ES) [87]. Vysílací společnosti, které vysílají – včetně reklamy – přes hranice uvnitř Společenství, využívají volného pohybu služeb [88].

118. V rámci tohoto přezkumu se měla Komise především zabývat skutečností, že se parafiskální poplatek ve své úpravě platné pro období od roku 1998 do roku 2002 neomezil na reklamu *vysílanou z Francie*, nýbrž byl rozšířen na každou rozhlasovou reklamu *určenou pro francouzské území*, tedy zahrnul také reklamu vysílanou do Francie ze zahraničí (čl. 2 odst. 1 nařízení č. 97-1263). Zahraniční podniky tím financovaly režim podpory.

119. Posuzováno odděleně se sice taková úprava parafiskálního poplatku nejeví tak, že by byla na překážku volnému pohybu služeb. Způsob jeho výběru tedy není sám o sobě diskriminační, protože se vztahuje bez rozdílu na reklamu vysílanou tuzemskými podniky ve Francii i zahraničními podniky do Francie; ani výše poplatku nemohla mít tak silný význam, aby mohla působit jako omezení volného pohybu služeb [89].

120. Je třeba ovšem pamatovat na to, že – jak již bylo uvedeno – existuje vztah závazného určení mezi poplatkem a z něj financovanými podporami. Přihlédneme-li nyní k těmto dvěma nedílným součástem režimu podpory ve vzájemné souvislosti, získáme následující představu: zatímco tuzemské a zahraniční vysílací společnosti (např. místa, která své reklamní časy obchodně využijí) musí odvádět poplatek stejnou měrou, mohou podpory z Fondu na podporu rozhlasového vysílání obdržet jen vysílací společnosti se sídlem ve Francii, protože předpokladem pro to je vnitrostátní vysílací licence.

121. Právní úprava tohoto druhu, podle níž je parafiskální poplatek vybírán také ze služeb

87 — Zvláštní zákaz diskriminace při zdaňování stanovený článkem 95 Smlouvy o ES (nyní článek 90 ES) se nevztahuje na služby, nýbrž slouží k doplnění předpisů o volném pohybu zboží a celní unii (viz např. rozsudek ze dne 1. července 1969, Komise v. Itálie, 24/68, Recueil, s. 193, body 4 a 5). Také obecný zákaz diskriminace podle čl. 6 odst. 1 Smlouvy o ES (čl. 12 odst. 1 ES) se nepoužije, pokud přicházejí v úvahu zvláštní ustanovení, jako např. o volném pohybu služeb (viz např. rozsudky ze dne 28. října 1999, Vestergaard, C-55/98, Recueil, s. I-7641, body 16 a 17, a ze dne 11. prosince 2003, AMOK, C-289/02, Recueil, s. I-15059, body 25 a 26).

88 — Takto ustálená judikatura k televiznímu vysílání, viz např. rozsudky ze dne 30. dubna 1974, Sacchi (155/73, Recueil, s. 409, bod 6); ze dne 18. března 1980, Debauve a další (52/79, Recueil, s. 833, bod 8); ze dne 5. října 1994, TV10 (C-23/93, Recueil, s. I-4795, bod 13); ze dne 29. listopadu 2001, De Coster (C-17/00, Recueil, s. I-9445, bod 28), a ze dne 13. prosince 2007, United Pan-Europe Communications Belgium a další (C-250/06, Sb. rozh. s. I-11135, bod 28). K rozhlasu viz např. rozsudky ze dne 26. dubna 1988, Bond van Adverteerders a další (352/85, Recueil, s. 2085, body 14 až 16), a ze dne 25. července 1991, Komise v. Nizozemsko (C-353/89, Recueil, s. I-4069, body 22 a 23).

89 — Ve stejném smyslu rozsudek ze dne 17. února 2005, Viacom Outdoor (C-134/03, Sb. rozh. s. I-1167, body 37 a 38).

zahraničních podniků, ačkoli z něj mají prospěch pouze tuzemské podniky, může být s ohledem na pravidla týkající se volného pohybu služeb problematická: mohla by totiž mít protekcionistické účinky, protože každé zvýšení obratů zahraničních vysílacích společností, které vysílají reklamu do Francie, zvýší zároveň rozpočtové prostředky Fondu na podporu rozhlasového vysílání, a tím umožní vyšší příspěvky ve prospěch tuzemských vysílacích společností [90]. Zjednodušeně lze říci: čím vyšší úspěch má zahraniční podnik se svými službami na tuzemském trhu, tím vyšší jsou podpory některých vnitrostátních podniků působících na tomto trhu [91].

122. Jak domněnka diskriminace, tak také domněnka protekcionistických účinků předpokládají ovšem srovnatelnost dotčených služeb. Jinými slovy by se vysílací společnosti, jejichž reklama vysílaná ve Francii podléhá poplatku, a ty společnosti, které mají nárok na příspěvky z Fondu na podporu rozhlasového vysílání, musely nacházet v konkurenčním vztahu [92]. Pokud vysílací společnost převedla obchodní využití svých reklamních časů na jinou společnost, patřící ke stejné skupině podniků, jako tomu je v projednávaném případě uvnitř skupiny NRJ, může pak být případně žádoucí, aby za účelem prověření sledovanosti a příjmů z reklamy byla tato skupina podniků posuzována jako celek, a poté zkoumat soutěž mezi ní a jinými vysílacími společnostmi, resp. skupinami podniků.

123. Existenci takového konkurenčního vztahu francouzská vláda v řízení před Soudním dvorem popřela. Podle jejích informací pochází lví podíl příjmů z poplatků z televizní reklamy, kdežto příjemci příspěvků poskytovaných z Fondu na podporu rozhlasového vysílání nejsou právě televizní stanice, nýbrž malé rozhlasové stanice zaměřené na místní posluchače a s převážně sociálně stanovenými cíli, a sice *radios associatives* („občanský rozhlas“). Francouzská vláda sice také připouští, že část parafiskálního poplatku v každém případě pochází z reklamy v rádiu; přesto však poplatek podle jejího názoru z větší části postihuje komerční rozhlasové stanice, které jsou od *radios associatives*, oprávněných k podpoře, příliš odlišné, než aby se navzájem nacházely ve skutečném konkurenčním vztahu.

90 — Ve stejném smyslu, ve vztahu k francouzským parafiskálním poplatkům za textilní výrobky, rozsudek Francie v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 76, body 20 a 21).

91 — Kromě toho by mohl být případ zkoumán z pohledu svobody usazování, a sice ve vztahu k možné diskriminaci zahraničních podniků oproti tuzemským s ohledem na oprávnění k podpoře. Podobnou problematikou se Soudní dvůr zabýval již v rozsudku ze dne 25. října 2007, Geurts a Vogten (C-464/05, Sb. rozh. s. I-9325, body 18 až 22); viz také rozsudek k volnému pohybu služeb ze dne 10. března 2005, Laboratoires Fournier (C-39/04, Sb. rozh. s. I-2057, body 15 a 16).

92 — Ve stejném smyslu rozsudek Francie v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 76, bod 20), kde se přihlíží k „výnosu poplatku, pocházejícího z konkurujících výrobků“.

124. Na rozdíl od francouzské vlády potvrdila Régie Networks v řízení před Soudním dvorem existenci konkurenčního vztahu mezi poplatníky a příjemci podpory. I když rozhlasová stanice, oprávněná k příjmu podpory, nevysílá sama žádnou reklamu nebo jen velmi malé množství, upoutává svým programem část posluchačů, což může vést ke snížení sledovanosti komerčních rozhlasových stanic, a tedy v konečném důsledku ke snížení jejich příjmového potenciálu z hlediska reklamy v rozhlasovém vysílání na místním trhu.

125. A konečně není věcí Soudního dvora přijímat konečný postoj k ještě otevřeným otázkám v souvislosti s volným pohybem služeb a hospodářskou soutěží mezi různými vysílacími společnostmi v rámci projednávaného řízení. Posouzení slučitelnosti podpor nebo režimu podpor se společným trhem spadá spíše do výlučné pravomoci Komise, přičemž však její činnost podléhá přezkumu ze strany soudu Společenství [93].

126. Pro účely projednávaného řízení postačí konstatovat, že se Komise při povolování francouzského režimu podpory pro období od roku 1998 do roku 2002 nezabývala způsobem jeho financování, a zejména tedy nepřezkoumala účinky, které z tohoto druhu financování z hlediska slučitelnosti se společným trhem vyplývají. Protože tímto způsobem Komise ponechala bez povšimnutí jeden z aspektů podstatných pro posouzení režimu podpor, je sporné rozhodnutí postiženo vadou spočívající ve zjevně nesprávném posouzení. Již z tohoto důvodu je třeba jej prohlásit za neplatné.

3. Mezitímní závěr

127. Jak bylo naznačeno, je tedy sporné rozhodnutí protiprávní v několika bodech, z nichž každý ospravedlňuje prohlášení rozhodnutí za neplatné.

C – K časovému omezení účinků prohlášení rozhodnutí za neplatné

128. Pro případ, že Soudní dvůr – jak jsem navrhla – prohlásí sporné rozhodnutí za neplatné, navrhují francouzská vláda

93 — Rozsudek van Calster a další (citovaný v poznámce pod čarou 4, bod 45); viz dále rozsudky zde dne 21. listopadu 1991, Fédération nationale du commerce extérieur „FNCE“ (C-354/90, Recueil, s. I-5505, bod 14); ze dne 11. července 1996, SFEI a další (C-39/94, Recueil, s. I-3547, bod 42), a ze dne 18. července 2007, Lucchini (C-119/05, Sb. rozh. s. I-6199, bod 52); ve stejném smyslu již rozsudky Iannelli & Volpi (citovaný v poznámce pod čarou 64, bod 11) a Steinike & Weinlig (citovaný v poznámce pod čarou 64, bod 9).

a Komise omezit časové účinky rozsudku. Odvolávají se na zásady právní jistoty a ochranu legitimního očekávání a odkazují zejména na skutečnost, že jde o režim podpory, který byl ohlášen Komisi a jí povolen, a ve větším množství případů po více let docházelo k jeho používání.

1. Úvodní poznámka

129. Smlouva o ES nestanoví výslovně následky, které vyplývají z prohlášení aktu v rámci řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce za neplatný. Jelikož ale řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce spočívající v přezkoumání platnosti právního aktu Společenství a žaloba na neplatnost jsou dva ve Smlouvě o ES uvedené a navzájem se doplňující způsoby přezkumu legality ve vztahu k aktům orgánů Společenství [94], odpovídá stanovení následků prohlášení určitého aktu za neplatný analogicky k ustanovením článků 231 ES a 233 ES, použitelným pro rozsudky určující neplatnost, ustálené judikaturе [95].

130. Obecně má tedy rozsudek Soudního dvora, jímž je v řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce prohlášen akt orgánu Společenství za neplatný, stejně jako rozsudek určující neplatnost, zpětný účinek [96]. Určení neplatnosti je mimoto pro každý vnitrostátní soud dostatečným důvodem k tomu, aby dotčený právní akt, pokud jde o opatření vydaná na jeho základě, rovněž považoval za neplatný [97].

131. S oporou v právních myšlenkách vyjádřených v čl. 231 odst. 2 ES [98] je Soudnímu dvoru ovšem ponechána volnost ohledně nařízení zachování určitých účinků sporného právního aktu, pokud to považuje za nutné, přičemž mu ve vztahu k tomu náleží prostor k uvážení [99]. Tuto možnost Soudní dvůr v minulosti využil zejména tehdy, když v důsledku celkového posouzení protichůdných zájmů vyloučily naléhavé důvody právní jistoty zpochybnění výběru nebo placení peněžních částek v období před vydáním jeho rozsudku [100]. Tyto zásady mohou být s úspěchem využity také v projednávaném případě.

94 — Rozsudky ze dne 8. února 1996, FMC a další (C-212/94, Recueil, s. I-389, bod 56), a Unión de Pequeños Agricultores v. Rada (citovaný v poznámce pod čarou 40, bod 40).

95 — Rozsudky ze dne 15. října 1980, Providence agricole de la Champagne (4/79, Recueil, s. 2823, body 44 a 45); Maïseries de Beauce (109/79, Recueil, s. 2883, body 44 a 45), a Roquette Frères (145/79, Recueil, s. 2917, body 51 a 52), jakož i ze dne 29. června 1988, van Landschoot (300/86, Recueil, s. 3443, bod 24), a ze dne 8. listopadu 2001, Silos (C-228/99, Recueil, s. I-8401, bod 35).

96 — Rozsudky ze dne 26. dubna 1994, Roquette Frères (C-228/92, Recueil, s. I-1445, bod 17), a FMC a další (citovaný v poznámce pod čarou 94, bod 55); k zpětným účinkům rozsudků určujících neplatnost viz nakonec rozsudek ze dne 12. února 2008, Centre d'exportation du livre français („CELF“, C-199/06, Sb. rozh. s. I-469, body 61 a 63).

97 — Rozsudek ze dne 13. května 1981, International Chemical Corporation (66/80, Recueil, s. 1191, bod 13), a usnesení ze dne 8. listopadu 2007, Fratelli Martini a Cargill (C-421/06, Sb. rozh. s. I-152, zveřejněné shrnutí, bod 54).

98 — Článek 231 odst. 2 ES se podle svého znění netýká pouze nařízení, nýbrž je Soudním dvorem používán také pro jiné právní akty; k analogickému použití tohoto ustanovení na rozhodnutí viz např. rozsudky ze dne 28. května 1998, Parlament v. Rada (C-22/96, Recueil, s. I-3231, bod 42), a ze dne 12. května 1998, Spojené království v. Komise (C-106/96, Recueil, s. I-2729, bod 41).

99 — Rozsudky ze dne 27. února 1985, Société des produits de maïs (112/83, Recueil, s. 719, bod 18), a ze dne 15. ledna 1986, Pinna (41/84, Recueil, s. 1, bod 26).

100 — Rozsudky Pinna (citovaný v poznámce pod čarou 99, body 26 až 28), Silos (citovaný v poznámce pod čarou 95, bod 36), a ze dne 10. března 1992, Lomas a další (C-38/90 a C-151/90, Recueil, s. I-1781, bod 24).

2. Nikoli neomezené zachování účinků sporného rozhodnutí

132. Je třeba ovšem uvážit, že Komise – třebaže pod kontrolou soudu Společenství – je výlučně příslušná k posouzení slučitelnosti státní podpory nebo režimu podpory se společným trhem [101]. Určí-li tedy Soudní dvůr v projednávaném případě neplatnost sporného rozhodnutí, musí Komise za analogického použití čl. 233 odst. 1 ES nově rozhodnout o slučitelnosti francouzského režimu podpory se společným trhem [102]. V žádném případě nemůže Soudní dvůr svým rozhodnutím předjímat nové rozhodnutí Komise ve věci; jinak by podrýval její roli orgánu kontroly podpor a mařil rozhodovací prostor [103], kterým Komise podle čl. 92 odst. 3 Smlouvy o ES (čl. 87 odst. 3 ES) při povolování podpor disponuje [104].

133. Za těchto okolností nemůže Soudní dvůr zachovat platnost účinků sporného rozhodnutí neomezeně, nýbrž pouze během určitého přechodného období, a sice tak dlouho, dokud Komise nově nerozhodne o slučitelnosti francouzského režimu podpory se společným trhem a toto rozhodnutí nenabude právní moci, tedy již nemůže být napadeno žalobou na neplatnost podle článku 230 ES.

3. Prozatímní zachování účinků sporného rozhodnutí

134. Ve prospěch nařízení zachování účinků sporného rozhodnutí během uvedeného přechodného období do nabytí právní moci nového rozhodnutí Komise však hovoří vskutku pádné naléhavé důvody právní jistoty, jmenovitě ochrana legitimního očekávání.

135. Projednávaný případ se totiž týká režimu podpory, který byl řádně ohlášen a Komisí povolen. S důvěrou v toto povolení vycházely francouzské orgány z toho, že jimi od roku 1998 do roku 2002 vybíraný parafiskální poplatek z rozhlasové a televizní reklamy a podpory poskytnuté ve stejném období z Fondu na podporu rozhlasového vysílání byly legitimní; stejným způsobem vycházeli příjemci těchto podpor z legitimity nabytých zisků.

101 — K tomu viz již bod 125 tohoto stanoviska a judikaturu citovanou v poznámce pod čarou 93.

102 — Nové posouzení francouzského režimu podpory ze strany Komise se v projednávaném případě vyžaduje již proto, že na základě informací předložených Soudnímu dvoru nelze s konečnou platností posoudit, jaké účinky má způsob financování režimu podpor na jeho slučitelnost se společným trhem; zejména zbývá objasnit, zda a jak dalece se zde poplatníci a příjemci podpory navzájem nachází ve vztahu konkurence (k tomu viz výše, body 122 až 124 tohoto stanoviska).

103 — K tomu viz již bod 82 tohoto stanoviska.

104 — Skutečnost, že Soudní dvůr v rámci stanovení časových účinků svého rozsudku zohledňuje také výlučné právo Komise na posuzování komplexních hospodářských souvislostí, se ukazuje např. v rozsudcích Providence agricole de la Champagne (body 43 a 45, poslední věta), Maïseries de Beauce (body 43 a 45, poslední věta) a Roquette Frères (bod 52, poslední věta), citovaných v poznámce pod čarou 95.

136. Taková důvěra sice není vždy nutně hodna ochrany. Takto např. Soudní dvůr rozhodl, že rozhodnutí Komise nevznášet námitku proti státnímu režimu podpory, v případě jeho včasného napadení u soudů Společenství, nemůže u příjemců podpory založit legitimní očekávání [105].

137. Proti spornému rozhodnutí v projednávaném případě nebyla však právě podána žaloba na neplatnost u soudů Společenství podle článku 173 Smlouvy o ES. Tím sporné rozhodnutí vůči těm, kteří jej bývali mohli napadnout, nabylo právní moci, a to je tedy vzhledem k důvěře vložené v jeho existenci hodné ochrany.

138. Dotčené osoby nemohly předvídat, že sporné rozhodnutí bude o několik let později, cestou rozhodnutí v řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudním dvorem, prohlášeno za neplatné, zvláště když o takové řízení může usilovat množství vnitrostátních soudů a rovněž není vázáno na žádnou lhůtu, na jejíž uplynutí by příjemci podpor bývali měli a museli čekat.

139. Je rovněž třeba uvážit, že v důsledku povolení režimu podpory byly v mnoha případech přes několik let vybírány poplatky a poskytovány podpory. Jak mimoto věrohodně uvedla francouzská vláda, představují příspěvky z Fondu na podporu rozhlasového vysílání pro početné malé rozhlasové stanice zaměřené na lokální posluchače významnou součást jejich příjmů. Případné zpětné vymáhání podpor by mohlo ohrozit existenci těchto rozhlasových stanic, a tím nakonec také pluralismus francouzského mediálního prostředí na místní úrovni [106].

140. Na tomto pozadí jsem nepovažovala za rozumné vystavovat příjemce podpor unáhleně jejich případnému zpětnému vymáhání či požadavkům na zaplacení úroků. K tomu by ale mohlo dojít, pokud Soudní dvůr v projednávaném případě určí neplatnost sporného rozhodnutí, aniž by současně nařídil prozatímní zachování jeho účinků. V takovém případě by totiž byly všechny vnitrostátní orgány povinny vyvodit z neplatnosti sporného rozhodnutí nezbytné důsledky [107]. To platí v neposlední řadě ve vztahu k nedávno vydanému rozsudku

105 — Rozsudek ze dne 14. ledna 1997, Španělsko v. Komise (C-169/95, Sb. rozh. s. I-135, bod 53), teprve nedávno potvrzen rozsudkem CELF (citovaným v poznámce pod čarou 96, body 66 a 67).

106 — K významu zachování rozmanitosti médií obecně, viz např. rozsudek ze dne 26. června 1997, Familiapress (C-368/95, Recueil, s. I-3689, bod 18); k významu zachování plurality rozhlasového vysílání viz. např. rozsudky ze dne 25. července 1991, Collectieve Antennevoorziening Gouda (C-288/89, Recueil, I-4007, bod 23), a ze dne 13. prosince 2007, United Pan-Europe Communications Belgium a další (citovaný v poznámce pod čarou 88, bod 41).

107 — Rozsudky ze dne 30. října 1975, Rey Soda a další (23/75, Recueil, s. 1279, bod 51); ze dne 2. března 1989, Pinna (359/87, Recueil, s. 585, bod 13); ze dne 27. září 2007, Ikea Wholesale (C-351/04, Sb. rozh. s. I-7723, bod 67), a usnesení Fratelli Martini a Cargill (citované v poznámce pod čarou 97, bod 53).

Soudního dvora ve věci CELF, podle něhož je třeba poskytnutí podpory se zpětnou platností považovat za protiprávní, jakmile je její povolení napadeno žalobou na neplatnost [108].

141. Mám sice pochybnosti, zda lze řešení nalezené v rozsudku CELF úplně a zcela použít na případ, jakým je ten projednávaný. Je třeba zvážit zejména to, že podpora, o niž se ve věci CELF jedná, nebyla Komisi oznámena, zatímco režim podpory použitelný v projednávaném případě byl oznámen ve smyslu čl. 93 odst. 3 Smlouvy o ES a byl prováděn teprve po jeho povolení.

142. Přesto nelze v daném okamžiku vyloučit, že se vnitrostátní orgány také v takovém případě, jakým je ten projednávaný, budou obracet k judikatuře CELF. Vnitrostátní soudy by mohly zejména v rámci svého příslušného vnitrostátního práva ještě před vydáním nového rozhodnutí Komise mít zato, že by v souvislosti s žalobami inzerentů měly nařídit vrácení již poskytnutých podpor i s úroky nebo přiznat náhradu škody [109]; stejně tak by vnitrostátní soudy mohly již nyní nařídit vrácení zaplacených poplatků z rozhlasové a televizní reklamy, a tím ohrozit finanční rovnováhu Fondu na podporu rozhlasového vysílání. S konečnou jistotou lze toto všechno vyloučit pouze nařízením přechodného zachování účinků sporného rozhodnutí.

143. Navrhuji proto Soudnímu dvoru, aby zachoval účinky sporného rozhodnutí tak dlouho, dokud Komise nově nerozhodne o slučitelnosti francouzského režimu podpory se společným trhem, a toto nové rozhodnutí nenabude právní moci, tedy nebude již moci být napadeno žalobou na neplatnost podle článku 230 ES.

4. Důsledky prozatímního zachování sporného rozhodnutí

144. Zůstanou-li účinky sporného rozhodnutí v mnou navrženém smyslu zachovány, bude to mít pro příjemce podpory a poplatníky následující důsledky.

108 — Rozsudek citovaný v poznámce pod čarou 96 (viz zejména jeho bod 63).

109 — Rozsudek CELF (citovaný v poznámce pod čarou 96, zejména body 52 a 53).

a) Právní stav během přechodného období

145. V přechodném období až do doby, než vstoupí v platnost rozhodnutí Komise o slučitelnosti francouzského režimu podpor se společným trhem, nemusí příjemci podpor vracet zpět podpory obdržené v období od roku 1998 do roku 2002, ani nemůže být francouzská správa daní povinna vrátit s konečnou platností poplatníkům jako Régie Networks parafiskální poplatky vybrané v období od roku 1998 do roku 2002 [110]. Povolení režimu podpory Komisí, obsažené ve sporném rozhodnutí, totiž přechodně platí dále.

146. Prozatímním zachováním účinků sporného rozhodnutí nesmí být ovšem ohrožena účinná právní ochrana těch poplatníků, kteří již – jako zde Régie Networks – v souladu s použitelnými vnitrostátními předpisy, uplatnili právní prostředky s cílem získat zpět jimi zaplacené poplatky [111].

147. Je úkolem vnitrostátních soudů zajistit tuto účinnou právní ochranu prostřednictvím možností vnitrostátního práva [112]. Vnitrostátní soud by tak mohl např. nařídit *prozatímní náhradu* zaplacených poplatků až do nového rozhodnutí Komise nebo ustanovit náhradu zaplacených poplatků s *odkládací podmínkou*, že Komise prohlásí francouzský režim podpory v rozhodnutí, které nabude právní moci, za neslučitelný se společným trhem. Je také myslitelné, aby vnitrostátní soud *přerušil původní řízení* do doby, než bude přijato nové rozhodnutí Komise k otázce slučitelnosti režimu podpory se společným trhem a nabude právní moci.

b) Právní stav v případě nového kladného rozhodnutí

148. Pokud Komise dospěje v rozhodnutí, které nabylo právní moci, znovu k závěru, že je francouzský režim podpory slučitelný se společným trhem, bude požadavek na vrácení podpor poskytnutých v období od roku 1998 do roku 2002 a na vrácení poplatků

110 — Ve stejném smyslu rozsudky Providence agricole de la Champagne (bod 45, poslední věta, a bod 46), Maïseries de Beauce (bod 45, poslední věta, a bod 46) a Roquette Frères (bod 52, poslední věta, a bod 53), citované v poznámce pod čarou 95.

111 — Ve stejném smyslu rozsudky Roquette Frères (citovaný v poznámce pod čarou 96, bod 27) a FMC a další (citovaný v poznámce pod čarou 94, bod 58); viz také rozsudky Pinna (citovaný v poznámce pod čarou 99, bod 30) a Lomas a další (citovaný v poznámce pod čarou 100, bod 24).

112 — K povinnosti vnitrostátního soudu vykládat a uplatňovat své vnitrostátní procesní právo způsobem přijatelným z hlediska právní ochrany viz rozsudky Unibet (bod 44) a Impact (bod 54), citované v poznámce pod čarou 40. K nároku jednotlivce na účinnou právní pomoc k prosazení vrácení poplatků vybraných v rozporu s právem Společenství viz také rozsudky ze dne 12. prosince 2006, Test Claimants in the FII Group Litigation (C-446/04, Sb. rozh. s. I-11753, bod 204), a ze dne 13. března 2007, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (C-524/04, Sb. rozh. s. I-2107, bod 128 první odrážka).

vybraných v tomto období s konečnou platností vyloučen.

149. Pro úplnost dodávám, že v takovém případě nemůže být od příjemců podpory požadováno také žádné úročení obdržených zisků, rovněž nesmí být kvůli tomuto prospěchu odškodněny třetí osoby.

150. Soudní dvůr sice v rozsudku CELF [113] vysvětlil, že konečné rozhodnutí Komise nemá za následek zhojení protiprávnosti prováděcích aktů, přijatých v rozporu se zákazem provádění. Tento výrok je však přizpůsoben případům, v nichž státní podpory – jako tomu bylo ve věci CELF – nebyly Komisi řádně oznámeny a v každém případě byly prováděny před jejich povolením. Je ovlivněn obavou z poskytování podpory v případě nerespektování oznamovací povinnosti a povinnosti „standstill" podle čl. 93 odst. 3 Smlouvy o ES (nyní čl. 88 odst. 3 ES) a o zajištění praktické účinnosti obou těchto základních kamenů systému preventivní kontroly podpor [114].

113 — Rozsudek citovaný v poznámce pod čarou 96 (bod 40, první věta); viz také rozsudky FNCE (citovaný v poznámce pod čarou 93, bod 16), van Calster a další (citovaný v poznámce pod čarou 4, bod 63), a ze dne 5. října 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich (C-368/04, Sb. rozh. s. I-9957, bod 41).

114 — Rozsudek CELF (citovaný v poznámce pod čarou 96, bod 40, druhá věta, ve spojení s body 36 a 37); viz také rozsudky FNCE (citovaný v poznámce pod čarou 93, bod 16), van Calster a další (citovaný v poznámce pod čarou 4, bod 63) a Transalpine Ölleitung in Österreich (citovaný v poznámce pod čarou 113, body 41 a 42).

151. V souladu s tím, nelze judikaturu CELF přenášet na případy, jako je ten projednávaný, v nichž byl režim podpory Komisi řádně oznámen a také teprve po jeho povolení prováděn. Neboť v případech, jako je ten projednávaný, nejde o to zabránit porušení ohlašovací povinnosti a povinnosti „standstill", natožpak schválit protiprávní jednání, k nimž skutečně došlo. Musí být spíše zajištěno, aby právní jistota a ochrana dobré víry byly náležitě zohledněny. K dosažení tohoto cíle musí nové prohlášení o slučitelnosti režimu podpory se společným trhem mít účinky od toho okamžiku, k němuž bylo zahájeno provádění režimu podpory.

c) Právní stav v případě záporného rozhodnutí

152. Jestliže by však Komise po novém přezkumu režimu podpory dospěla k závěru, že není slučitelný se společným trhem, musely by být jak podpory poskytnuté v období od roku 1998 do roku 2002, tak také poplatky vybrané v tomto období považovány s konečnou platností za protiprávní.

153. V takovém záporném rozhodnutí by Komise musela s přihlédnutím k ochraně legitimního očekávání uvážit, zda je důvodné uložit Francouzské republice povinnost vrátit již zaplacené podpory [115]; takové nařízení Komise by podléhalo přezkumu soudů Společenství.

154. Také parafiskální poplatek by byl, jakožto nedílná součást francouzského režimu podpor, záporným rozhodnutím Komise spolu s ním dotčen, a tedy by byl rovněž neslučitelný se společným trhem. V důsledku toho by byly poplatky zaplacené v období od roku 1998 do roku 2002 vybrány protiprávně a musely by být vráceny zpět. Podle ustálené judikatury má totiž jednotlivec nárok na vrácení poplatků uložených v rozporu s právem Společenství [116]. Samozřejmě přitom nesmějí být podmínky vrácení méně příznivé než odpovídající vnitrostátní nároky (zásada rovnocennosti), a vrácení nesmí být v praxi znemožněno nebo nadměrně ztíženo (zásada efektivity) [117].

155. Je třeba konstatovat, že v případě záporného rozhodnutí Komise by se mohla vyskytnout také situace, v níž by byl poplatníkům jimi zaplacený parafiskální poplatek z vysílané reklamy vrácen zpět, zatímco příjemci podpor by si například z důvodů ochrany legitimního očekávání směli ponechat podpory, které v období od roku 1998 do roku 2002 obdrželi. Došlo by do určité míry k zrušení vztahu určení mezi parafiskálním poplatkem z rozhlasové a televizní reklamy a podporami z jeho příjmu financovanými. Tomu však nelze zabránit, chceme-li na jedné straně poskytnout příjemcům podpor jim příslušející ochranu legitimního očekávání, a na druhé straně neohrozit účinnou právní ochranu poplatníků. Riziko neslučitelnosti se společným trhem nese členský stát, který svůj režim podpory vytvořil takovým způsobem, že existuje vztah závazného určení mezi poplatkem a podporami z něj financovanými; toto riziko by nemělo být přeneseno na poplatníky nebo na příjemce podpory.

115 — K zohlednění ochrany legitimního očekávání při posuzování režimu podpory, viz také rozsudek ze dne 22. června 2006, Belgie a Forum 187 v. Komise (C-182/03 a C-217/03, Sb. rozh. s. I-5479, body 147 až 167).

116 — Z mnoha, viz rozsudky ze dne 9. listopadu 1983, San Giorgio (199/82, Recueil, s. 3595, bod 12); ze dne 14. ledna 1997, Comateb a další (C-192/95 až C-218/95, Recueil, s. I-165, bod 20); ze dne 30. března 2006, Uudenkaupungin kaupunki (C-184/04, Recueil, s. I-3039, bod 54), Test Claimants in the FII Group Litigation (citovaný v poznámce pod čarou 112, bod 202), a Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (citovaný v poznámce pod čarou 112, bod 110).

117 — Rozsudky ze dne 16. prosince 1976, Rewe-Zentralfinanz a Rewe-Zentral (33/76, Recueil, s. 1989, bod 5); ze dne 27. března 1980, Denkavit italiana (61/79, Recueil, s. 1205, bod 25), San Giorgio (citovaný v poznámce pod čarou 115, bod 12), Test Claimants in the FII Group Litigation (citovaný v poznámce pod čarou 112, bod 203), Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (citovaný v poznámce pod čarou 112, bod 111).

VI – Závěry

156. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky Cour administrative d'appel de Lyon takto:

„1) Rozhodnutí Komise Evropských společenství, oznámené dne 10. listopadu 1997, nevznášet námitky proti u ní oznámenému režimu podpory Francouzské republiky na podporu rozhlasového vysílání (podpora č. N 679/97), je neplatné.

2) Účinky rozhodnutí uvedeného v bodě 1) platí tak dlouho, dokud Komise Evropských společenství nově nerozhodne o slučitelnosti oznámeného režimu podpory se společným trhem, a toto nové rozhodnutí již nebude moci být napadeno žalobou na neplatnost podle článku 230 ES."